

2022/1.

MAGYAR NEMZETI
VIDÉKI HÁLÓZAT

VidékÉRT

M A G A Z I N

**AHOL A VÍZ
VÉGZI A MUNKÁT**
INTERJÚ A HIDROPÓNIAÉRŐL

MESÉS HETÉS
A MÚLTBÓL SZÓTT JÖVŐ

**SIKERES
AGRÁRVÁLLALKOZÓ**
INTERJÚ EGY
GRÁNIT OROSZLÁNNAL

JÓGYAKORLATOK

TIPPEK, TRÜKKÖK, PRAKTIKÁK A HATÁRON INNEN ÉS TÚL

Kövesse munkánkat
a www.mnvh.hu-n!

MAGYAR NEMZETI
VIDÉKI HÁLÓZAT

Európai Unió
Európai Mezőgazdasági
Vidékfejlesztési Alap

A VIDÉKI TÉRSÉGEKBE BERUHÁZÓ EURÓPA

Tisztelt Olvasó!

A jelen és a jövő magukba foglalják a múlt tudását, hagyományait, hiszen ebből építkezünk, ahogy Konfuciusz fogalmaz: „Beszélj el nekem a múltat, s megismerem belőle a jövőt!”. Gyökereinket, hagyományainkat sokszor öntudatlanul hordozzuk, és mégis áthagyományozzuk azokat gyermekeinkre. Így örökítették át évszázadokon keresztül ősünk a föld és a vidék szeretetét. Bár múltunk bizonyos korszakaiban azt hihettük, hogy ez az örökség elveszett, ma már egyértelmű, hogy a magyar vidék megőrizte azt. Különösen jó látni, hogy hány fiatal teremt e hagyományokra támaszkodva különleges és maradandó értéket.

A magyar vidéket járva, ma már mindenki számára szembeötlő változásokat látunk, vállalkozószellemű, tenni kész emberekkel találkozhatunk, sokszor az ország legeldugottabb szegleteiben is. Összetartó és értékteremtő közösségek ezek. Szépülő falvak, új vállalkozások, környezetbarát gazdálkodás. Jövőképünk szerint a magyar vidék hagyományait és értékeit megőrizve megújul, sokszínű mezőgazdaságunk pedig úgy állít elő egészséges élelmiszereket, hogy közben megőrzi a tájat, és megélhetést jelentő munkát ad az embereknek.

A Vidékért Magazin ezt a dinamikusan fejlődő magyar vidéket és az azt létrehozó elhivatott, újtó és a földhöz, a helyi társadalomhoz ragaszkodó honfitársainkat mutatja be, akik értéket teremtenek magyar és európai viszonylatban egyaránt. Ők azok, akik nem egy tudományterületen alkottak valamit, hanem az élet legfontosabb területén tudtak nagyot alkotni, amiből az élet táplálkozik, amiből az élet kinő. Ez mindannyiunk számára sokat jelent, hiszen ha vidéken járunk, akkor a megművelt földeket, gyarapodó településeket látva jó érzés tölti el az embert, egy önbecsülésszerű jó érzés, hogy a földek meg vannak művelve, a falvak közössége él és megtartja hagyományait, múltját, és jövőt épít. Olyan jövőt, mely gyakran meglepően modern és innovatív, és a magazin lapjain mindenki számára egyaránt izgalmas olvasmányt ígér.

Sáringer-Kenyeres Tamás
elnök
Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat

TARTALOM

- 1** Köszöntő
- 4** Ahol a víz végzi a munkát: interjú Rácz Grétával
- 10** Éledő falvak
- 14** Az Év Fialat Gazdája: interjú Derdák Gáborral
- 20** Mesés Hetés
- 24** Gránit Oroszlán Példakép Különdíj: interjú dr. Németh Zoltánnal
- 28** Jógyakorlatok Európából
- 34** A vidék él, és élni akar

IMPRESSZUM

Ingyenes kiadvány

Kiadja: Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.

Felelős kiadó: Bozzay Péter ügyvezető

Kiadó címe: 1223 Budapest, Park u. 2.

Telefon: +36-1-362-8100

E-mail: hermanottointezet@hoi.hu

Főszerkesztő: Simon Mária

természetmegőrzés
környezetvédelem
vidékfejlesztés

Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.
1223 Budapest, Park utca 2.
www.hermanottointezet.hu
hermanottointezet@hoi.hu
+36 1 362 8100

AHOL A VÍZ VÉGZI A MUNKÁT

**Rácz Gréta,
a hazai hidropóniás
növénytermesztés
ifjú úttörője**

A NÖVÉNYTERMESZTÉS HAGYOMÁNYOS MÓDJA MELLETT SZÁMOS TECHNOLÓGIAI FEJLESZTÉS KERÜLT LE AZ UTÓBBI ÉVTIZEDEKBEN A MÉRNÖKI TERVEZŐASZTALRÓL, EZEK KÖZÜL AZONBAN NEM MINDEGYIK ÁLLTA KI AZ IDŐ, VAGY MÉG INKÁBB A TERMELÉS PRÓBÁJÁT. AZONBAN A HIDROPÓNIÁS NÖVÉNYTERMESZTÉS EGY OLYAN ÚJ PERSPEKTÍVÁT NYIT A ZÖLDSÉG- ÉS GYÜMÖLCSTERMESZTÉSBN, AMI REMEKÜL ALKALMAZHATÓ AZ ÉLELMISZER-ELŐÁLLÍTÁSRA NEM HÉTKÖZNAPI KÖRÜLMÉNYEK KÖZÖTT IS – HISZEN EZ A ZSENIÁLIS MÓDSZER NEM IGÉNYEL TALAJT.

Hogy miért hívják hidropóniának? A „hydro” görög szó, jelentése víz, a „ponos” pedig szintén görög nyelven munkát jelent. A hidropóniás termesztésben tehát a víz végzi a munkát – ebben az esetben a tápanyagok növényi gyökerekbe juttatásával. A rendszer tehát nem más, mint a növények talaj nélküli termesztésének speciális, víz segítségével végzett módja, ami kiváló növénytermesztési lehetőséget kínál beltérben egész évben, függetlenül az időjárás viszonyaitól. Mindemellett nagy előnye, hogy a rendszer nem foglal sok helyet, szinte bárhol működik, és a növények valójában gyorsabban növekednek ezzel a módszerrel, mintha földbe ültették volna azokat.

Nem nehéz megérteni, hogy a hidropóniás kertészkedés miatt válik a növénytermesztés egyre népszerűbb módjává, a konyhapultoktól kezdve az éttermekig! Ennek az úttörő termelési módszernek számos díjat elnyert, hazai fejlesztője, gyártója és forgalmazója Rácz Gréta, a Green Drops Farm Kft. ügyvezetője. Őt kérdeztük erről az innovatív technológiáról és arról, hogyan is jutott el ilyen fiatalon egy sikeres vállalkozás alapításáig.

Kérem, mondja el, hogy mi a hidropóniás rendszerük lényege. Miért környezetbarát ez a módszer?

Már az első prototípusok tervezésénél arra fókuszáltunk, hogy egy moduláris, igények szerint változtatható méretű berendezést hozzunk létre. Ezt a most piacon lévő berendezésünk is tükrözi, hiszen az 1 szintestől a 10 szintesig öt különböző méretű torony érhető el, kétféle méretű tartállyal. Ez nagy rugalmasságot ad, és így a vásárlóink a saját igényeik szerint tudnak választani. Viszont több torony is összeépíthető, így pedig egy nagyobb rendszert is ki lehet alakítani, amivel az ipari méretű termelés is megvalósítható. Jelenleg azon dolgozunk, hogy minél jobban automatizáljuk és robotizáljuk ezeket a nagyobb méretű rendszereket. Így a világ bármely pontján használható, kiszámítható termelési technológiát tudunk adni vásárlóinknak. A hidroponikus termelés nagy előnye, hogy 90-95%-kal kevesebb vizet használunk a termesztés

közben és 30%-kal hatékonyabban nőnek a növények, amennyiben megfelelő termelési körülményeket biztosítunk. Az sem elhanyagolható, hogy ez a technológia igazán helytakarékos, így hiperlokálisan, a fogyasztókhöz közel lehet termelni, tehát az így termelt növények nem utaznak több ezer kilométert ahhoz, hogy eljussanak az emberek tányérjára. Ezzel nagyban tudjuk csökkenteni a szállításból keletkező károsanyag-kibocsátást.

Mennyi a rendszer helyigénye? Mennyi az emberi erőforrás igénye?

Egy torony 1 m² területet foglal el. Ez annak köszönhető, hogy a berendezés vertikális kialakítású, így felfelé lehet bővíteni, szintenként 10 db növényhellyel. Ezáltal az is kivitelezhető, hogy 1 m²-en egyszerre 150 db növényt termeljünk. Ez egy 15 szintes berendezéssel megoldható, ami így egy négyzetméteren 7,7 m² termelésre alkalmas területet tud helyettesíteni. Az emberi erőforrás igénye napi 10-20 perc tornyonként.

Elsősorban milyen növények termesztéséhez használható és mire nem? Meghatározzák ezt előre, vagy a vásárlóikra bízzák?

Mi magunk is többféle növény termelését próbáltuk már. A legsikeresebben salátaféléket, leveles zöldségeket, fűszernövényeket lehet termelni. ►

”
A VILÁG BÁRMELY PONTJÁN HASZNÁLHATÓ, KISZÁMÍTHATÓ TERMELÉSI TECHNOLÓGIÁT TUDUNK ADNI

De akár mikrozöldek, koktélpáradicsom, csilipaprika vagy eper termelésére is alkalmas a berendezés. Minden vásárlónknak adunk egy ajánlást, illetve ők is szoktak tanácsot kérni a termelhető növényekkel kapcsolatban.

Milyen hozamot tud biztosítani?

Ez függ a termesztési kívánt növénytől is, de egy egyszerű példán keresztül a következő: Vegyünk egy 10 szintes, 100 növény termesztésére alkalmas tornyot. Ha salátát szeretnénk benne nevelni, akkor a magvetéstől számítva 50 nap kell ahhoz, hogy meg tudjunk termelni 100 db, fogyasztásra alkalmas salátát. Persze ezek a számok csak akkor érvényesek, ha biztosítva vannak a megfelelő termesztési körülmények. Ugyanakkor így ez az eredmény télen is elérhető, amikor szabadföldben vagy fóliasátorban már nem lehet, vagy nem érdemes növényt nevelni.

Mennyire kell szaktudás a működtetéséhez?

Minimális odafigyelést és nyitottságot igényel a működtetés, mi próbálunk minél több tudást és információt átadni a toronyhasználóknak. Rengeteg videónk van YouTube-csatornánkon, GYIK-oldal a weboldalunkon, ahol a legtöbbet felmerülő kérdésekre adunk választ.

Alkalmas-e bionövény-termesztésre?

Az EU-s szabályozások miatt a hidropóniás rendszerrel termesztett nagy, fogyasztásra alkalmas növények nem kapnak bio minősítést. Viszont, ha valaki csak a palánták felnevelésére használja, majd ezeket kiülteti talajba, akkor, amennyiben a talajos termelés során bio módon termeli tovább a palántát, akkor megkaphatja a fogyasztásra alkalmas növény a minősítést.

Milyen kártevő elleni védelmet javasolnak a rendszerhez?

Mi azt valljuk, hogy a teljesen zárt rendszerben szinte 100%-ban meg lehet szüntetni a kártevőket. Persze egy ilyen rendszer kialakítása magánszemélyek és hobbikertészek számára nem lenne kifizetődő, ezért azt szoktuk javasolni, hogy bionövény-védelmet alkalmazzanak, ha szükségesnek látják a beavatkozást.

”

**50 NAP KELL AHHOZ,
HOGY MEG TUDJUNK
TERMELNI 100 DARAB,
FOGYASZTÁSRA
ALKALMAS SALÁTÁT**

Milyen felhasználók esetén népszerű leginkább, mik a piaci tapasztalatok, inkább a lakosság, vagy cégek érdeklődnek inkább?

Nagyon változatos a felhasználók köre. Jelenleg többnyire magánszemélyek használják a berendezéseinket, de van étterem, őstermelő, óvoda, gimnázium is, akik sikeresen használják.

Mennyiben flexibilis a rendszer, alkalmas családi, hobbi célokra, illetve akár nagyüzemi növénytermesztésre is?

Egyik nagy előnye a rendszernek, hogy az igények alapján bővíthető. Az egyszintestől akár a 10 szintesig, de mi már építettünk 15 szintes berendezést is. Ezen kívül ezek az egyedülálló tornyok összeköthetőek és így egy nagy ipari termesztésre alkalmas rendszer is kialakítható.

Hogy látja, alkalmas, illetve rentábilis lehet-e például egy családi gazdaság profiljának szélesítésére, vásárlói körének bővítésére?

Ez nagyban függ a termesztendő növényektől, mivel ez határozza meg azt, hogy mennyi idő alatt térül meg a rendszer, illetve függ magának a rendszernek a felszereltségétől is. De alapvetően 2–3 éves átlagos megtérülési idővel lehet számolni. Főleg azoknak lehet ez előnyös, akik szeretnék

fejleszteni a meglévő kapacitásukat vagy a szezon meghosszabbítani. Egy zárt technológiás rendszerrel, kiegészítő LED világítással, akár 365 napon keresztül folyamatosan lehet termelni.

Milyen árfekvésű a rendszer alap ára?

A jelenleg elérhető legolcsóbb berendezés 32.990 Ft, ezzel 10 db növény és 20 db mikrozöld termeszthető. Ezt követi a 20, 50, 70 és 100 növény termesztésére alkalmas berendezés, illetve ezeknek az összeépített változatai, tehát határ a csillagos ég.

Milyen díjakat tudhat magáénak az innováció?

- 24. Ifjúsági Tudományos és Innovációs Tehetségkutató Verseny 2014/2015 – **2. díj**
- 20. Országos Tudományos és Technikai Diákalkotó Kiállítás 2015 – **2. díj**
- DEVIK - Üzleti Innovációs Klub „Startup/Standup” Verseny 2016 – **3. díj**
- EIT FOOD Innovation Prize 2020 Hungary – **2. díj**
- „Fenntartható Debrecen” címet kapott a vállalkozás 2021-ben

Mikor készítette az első hidropóniás rendszert? Mi, vagy ki volt az ötletadó?

Az első rendszert 2011-ben készítettük el, igaz, ez gyakorlatilag csak annyiból állt, hogy a kertben lévő halastónak a vizével öntöztük a fóliasátorban lévő növényeket. Illetve ez nem is hidropóniás, hanem akvapóniás rendszer volt. Ennek az ötletét egy tv-ben látott interjú adta, amiben szintén egy debreceni családapa passzívházban akvapóniás rendszerrel termesztett növényeket és tartott halakat télen is. ►

Már gyermekkorában is érdekelte a természet, a növények gondozása?

Igen, kiskoromban is, nyáron sokat voltam a nagyszüleimnél és nekik segítettem a kertben, de természetjáró táborokba is szívesen mentem.

A középiskolában az önök által fejlesztett hidropóniás rendszer sikere vitte az egyetemi biológia szak felé, vagy már korábban is így tervezte?

A Magyar Innováció Szövetség versenyén elért sikerek is közrejátszottak abban, hogy erre a szakra menjek, de már előtte is szerettem és érdekelt a biológia.

Már végzett? Az oktatókat, csoporttársakat beavatta a már elért eredményeibe, hogyan reagáltak rá?

A BSc szakon 2020 tavaszi félévében végeztem, utána 2020 szeptemberében kezdhettem volna el az MSc szakot, de végül passzíváltam és most 100%-ban a vállalkozással foglalkozom. A 2019/2020-as tanévben egyszerre jártam az egyetemre és megnedzseltam a vállalkozást. Természetesen az utóbbi miatt volt, hogy hiányoztam órákról, de megértőek voltak az oktatóim, és a csoporttársaim is segítettek, hogy ne maradjak le a tananyaggal.

A vállalkozása, a Green Drops vezetését, valamint a vállalkozó lét adminisztratív teendőit hogyan sajátította el, ki támogatja ebben?

Nagyon intenzív 1,5 éven vagyok túl, sok újdonságot tanultam. Szerencsére édesapámnak korábban saját vállalkozása volt, így az ő tanácsát ki tudom kérni, illetve vannak mentoraink is, akik segítenek a stratégiai tervezésben.

Honnan tudtak befektetőket szerezni egy startup vállalkozáshoz, nem voltak bizalmatlanok, látva az ön fiatal korát?

A Startup Campus Inkubátor Zrt. egyik képviselőjével (egyik befektetőnk) egy startup versenyen találkoztunk, ahol mi bemutattuk az ötletünket. Később pedig részt vettünk a több hónapos mentorprogramjukon. Ez vezetett ahhoz, hogy meggyőzzük őket és így segítettek még egy befektetőt, a Hiventures Zrt.-t magunk mellé állítani. Nem tudok arról, hogy bizalmatlanok lettek volna velem kapcsolatban, illetve, ha ez így lenne, akkor szerintem nem kaptuk volna meg tőlük a befektetést. Továbbá próbálok minél jobban teljesíteni annak érdekében, hogy ne is legyen okuk arra, hogy elveszítsék a csapattal, vagy a vállalkozással szemben a bizalmat.

Hogyan látja, mennyire elfogadó az üzleti környezet egy fiatal, innovatív vállalkozóval?

Nekem pozitív tapasztalataim vannak ezzel kapcsolatban. A nagyobb cégek is egyre jobban nyitnak az innováció felé, és nem ritka, hogy egy nagyvállalat együtt is dolgozik

”

**EGYRE KEVESEBB
EMBER SZERET ZORD
KÖRÜLMÉNYEK
KÖZÖTT DOLGOZNI**

egy startup csapattal, hiszen a startupok sokszor rugalmasabbak, és gyorsabban létre tudnak hozni egy olyan fejlesztést, amire egy nagyvállalatnak is szüksége lehet. Sokszor pedig a nagyobb vállalat tud segíteni az értékesítésben, a piacra lépésben egy még nem annyira ismert startupnak.

Mit szól a környezete, a barátai ahhoz, hogy már most egy sikeres vállalkozás tulajdonosa?

Természetesen büszkék és örülnek, hogy ilyen eredményeket értünk el. Persze van olyan is, hogy a vállalkozással kapcsolatos feladatok miatt nem tudok olyan sok időt együtt tölteni a barátokkal, de azért mindig próbáljuk úgy szervezni a programokat, hogy tudjunk találkozni.

Okozott gondot az önök számára a koronavírus-járvány?

2019 decemberében kezdtük meg a berendezésünk piaci bevezetését, és fő célcsoportunk a vendéglátóegységek, hotelek voltak. Hiszen ezeken a helyeken mindig szükség van a friss alapanyagokra. 2020 januárja és februárja nagyon pozitív volt. Több érdeklődő keresett meg minket a vendéglátóiparból, megrendelések is voltak. Viszont, ahogy hazánkba is eljutott a koronavírus-járvány ezek a vendéglátóhelyek bezártak, és ekkor nekünk is el kellett gondolkodnunk azon, hogy hogyan tudunk továbbhaladni. Ekkor jutottunk arra az elhatározásra, hogy mivel a home office miatt sokan vannak otthon és az embereknek több idejük van a kertészkedésre, váltunk célcsoportot és kezdjük el értékesíteni nekik a berendezést. Ez egy jó üzleti döntésnek bizonyult.

Hol látja a további fejlődés lehetőségeit?

Az előrejelzések és a tendenciák azt mutatják, hogy egyre kevesebb ember szeret zord körülmények között dolgozni, gondolok itt például a fóliasátrakra, ahol nyáron akár 50 °C is lehet. Így a mezőgazdasági cégeknek is egyre nehezebb megfelelő munkaerőt találni, ezért mi a jövőt az automatizációban és a robotizációban látjuk. Ennek előszobája a HydroCobotics projekt, amiben konzorciumi tagként veszünk részt a SZTAKI-val és a Hopenix Kft.-vel. A projekt célja egy hidropónián alapuló környezetbarát, robotizált növénytermesztési eljárás kidolgozása. Ezt továbbfejlesztve, a következő években olyan zárt technológiás növénytermesztő üzemeket tervezünk létrehozni, amelyek autonóm módon tudnak működni, minimális emberi beavatkozással. Ezzel növelni lehet a termelési hatékonyságot is, illetve terveink szerint csökkenni fog a működési költség.

Létezik-e komoly konkurencia, vagy akár együttműködő ágazat, kutatás, cég?

Nemzetközi szinten vannak konkurens cégek, őket folyamatosan nyomon követjük, és keressük azokat a piaci előnyöket, amelyekkel mi jobbak lehetünk.

Terveznek-e nemzetközi piacra lépni?

Természetesen igen. Sőt, már van is olyan berendezésünk, amit külföldön használnak. Továbbá folyamatosan keressük a lehetőségeket, hogy be tudjunk mutatkozni a nemzetközi piacon is.

Köszönöm, további jó munkát és sikereket kívánunk önnek a jövőben is!

Vissza a természethez:

ÉLEDŐ FALVAK

A HUSZADIK SZÁZAD VÉGÉN A ROBBANÁSSZERŰ VÁROSASODÁS TENDENCIÁI MEGÁLLÍTHATATLANNAK TŰNTEK, A „HOZZÁÉRTŐK” AZT PROGNOZTIZÁLTÁK, HOGY A VIDÉK LAKOSSÁGA A VÁROSOKBA KÖLTÖZIK MAJD ÉS ELTŰNIK A HAGYOMÁNYOS FALUSI ÉLETFORMA. BÁR AZ ÉLET A FALVAKBAN IS SOKAT VÁLTOZOTT, EZEK A TENDENCIÁK MÉGIS MEGÁLLNI, SŐT MEGFORDULNI LÁTSZANAK.

A ROUSSEAU-I „vissza a természetbe” eszme népszerűsége és az „önfenntartás” iránti igény egyre kedveltebbé teszi a vidéki létet, az ember lassacskán visszatalál a természethez és a rohanó városi világból visszavágyik az apró települések természetes életmódjához. Így tér vissza az élet a sokszor már „elfeledett” kis falvakba.

Az „Éledő falvak” az ország összes, ötven lélekszámnál kevesebb lakosú, önálló önkormányzattal rendelkező falvát mutatja be, felkeresve ezeket a szebbnél szebb adottságú helyeket. A projekt és a hozzá kapcsolódó weboldal megálmodója és megvalósítója, Lőrincz Zsuzsanna, célja a vidékre költözni szándékozók segítése a települések bemutatásával,

hogyan felhívja a figyelmet a vidéki élet előnyeire, a saját ételkészítésének jelentőségére. Ő maga budapesti születésű, ma vidéki nagyvárosban él, saját és bérelt területeken zöldségeket termel. Elhivatottsága a természet, a friss élelmiszerek és a vidéki életforma iránt már évekkel ezelőtt tetten érhető volt, amikor bekapcsolódott az esztergomi Kiskosár Bevásárló Közösség szervezésébe. Itt szerzett közvetlen tapasztalatokat a vidéki létformáról, az ételkészítés-előállítás kapcsolatos munka nehézségeiről, és ugyanakkor a városban élő vidékre vándorlásáról, a helyben termelt élelmiszerek iránti igényről. Megtapasztalta, az elmúlt évtizedben milyen sokan ismerik fel a nagyvárosok lelket kiüresítő mindennapjainak a természettől eltávolító hatását és vágnak arra, hogy saját maguk termelhessék meg az ételmüket, újra az egészséges természetes környezet részeivé váljanak, ritmusába illeszkedve találják meg saját lelki békéjüket.

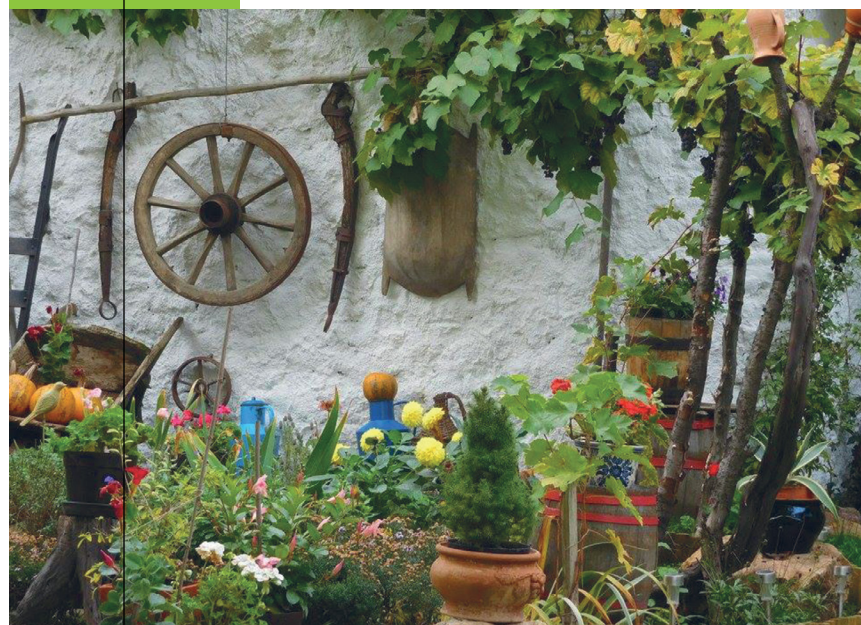
Sokan ott állnak a küszöbön, mennének, váltanának, visszafordulnának egy emberibb, természetközelibb életmódhoz, az egyén boldogságkeresése pedig újra formálja a társadalmat és a körülöttünk lévő világot. Vannak, akik külföldre vándorolva keresik önmagukat és akadnak egyre többen olyanok is, akik a saját gyökereikhez fordulnak vissza.

SOKAN OTT ÁLLNAK A KÜSZÖBÖN, MENNÉNEK, VÁLTANÁNAK

A településszerkezeti tendenciák jelenleg a nagyvárosok környezetében megerősödő agglomerációk fejlődését mutatják. Már önmagában ez is érdekes képet fest, hiszen nem a nagyvárosok hagyományosan városias településrészei fejlődnek, hanem a falusias jellegű környező települések. Az „Éledő falvak” kezdeményezés célja: felhívni a figyelmet arra, hogy ezeket a kistelepüléseket meg lehet menteni. És, hogy mi kell ehhez? „Elkötelezettség a saját ételkészítés iránt, az ehhez szükséges tudás, no meg jó adag bátorság és elhatározás” – fogalmazza meg Lőrincz Zsuzsanna – „a munka nehéz, de azt a belső ürességet, amit a városban, az irodákban éreztek, kitöltötte a tehénistálló illata, a jelenség, ahogy a növény sarjad, ahogy az ember újra beleilleszkedik a természet ritmusába.”

Nem hallgatható el a kérdés, ami mindenkiben felmerülne annak kapcsán, ha egy ilyen kistelepülésre költözik: mennyit kell utazni iskolába, boltba, orvoshoz? Azonban álszent marad a felvetés, ha nem számolunk azzal, hogy ma például a fővárosban átlagosan 30–40 percet utazik egy gyermek iskolába, egy felnőtt munkába, vagy orvoshoz. Reggel azonban, amikor kilép az ajtón, nem a béke, a madarak csicseregetése, a vidék csendje fogadja, hanem a nagyváros zúgása és száguldása.

Lőrincz Zsuzsanna mintegy hat évvel ezelőtt fogalmazta meg magában a célt, hogy azok számára nyújtson segítséget, akik ki szeretnék törni a városi életmódból, maguk mögött hagynák a mindennapos rohanást, és nyugodtabb, vidéki életre vágnak. A falvak leírását elolvasva, megnézve a képeket, a költözni vágyó kiválaszthat 1–1 régiót, így nem kell „vakon” beutazni az országot. Így született meg az „Éledő falvak” projekt, melyet először Facebook-oldalukon mutattak meg, majd hamarosan létrehozták az eledofalvak.hu weboldalt. A honlapot Horváth Tamás és Hertelendi Szilárd önkéntes munkában, a küldetésben való hitből és elkötelezettségből készítették. ▶

Őket is megragadta Zsuzsanna hitvallása és a vidéki élet szépsége.

Honlapjukon a kevesebb, mint 50 lakost számláló önálló településeket mutatják be, tippeket adnak a környékről és életképekkel illusztrálják a leírásokat. Az elmúlt évek megmutatták, hogy bizony sokan vannak az útkeresők. Ezek a családok nem egyformák, mind máshonnan jönnek, más igényeik vannak, más anyagi és emberi háttérrel rendelkeznek. De egy valami mégis közös bennük: vidéki, természetes életre vágnak.

A falvakról szóló híradásnak az internet világában azonban nincsenek határai, a külföldi vásárlók érdeklődését is felkeltették ezek a települések. És bár sokan gondolhatják azt, hogy ez a települések megmaradását szolgálja, ez azonban mégsem segíti a vidék fejlődését és Zsuzsáék eredeti célját, hiszen a külföldi tulajdonosok nem letelepedni és gazdálkodni szeretnének.

Csupán megvásárolják alacsony áron az ingatlanokat, és egy-egy évszakban nyaralóként használják azokat, ami nem segíti a falvak újjászületését. Sőt, sokszor így esik el a lehetőségtől egy gazdálkodni és letelepedni szándékozó család.

A cél az, hogy helyben telepedjenek le az ingatlant vásárlók, és amennyiben vállalkozást indítanak ezeken a településeken, az beilleszkedhessen a falvak életébe, a szükséges alapanyagokat helyben termeljék meg, és helyben termelt és készített áruval egészítsék ki. Ezt tartják a vidéki megmaradás zálogának.

Ebben tud segíteni a weboldal és az a rengeteg befektetett munka, amit a létrehívói megtettek és megtesznek. Fontos kiemelni, hogy az oldal nem ingatlanközvetítéssel foglalkozik, egyszerűen benyomásokkal és képekkel szolgál az olvasóknak. És, hogy mit talált Lőrincz Zsuzsanna az apró falvakban és mi mit találunk az oldalon?

HONLAPJUKON A KEVESEBB, MINT 50 LAKOST SZÁMLÁLÓ ÖNÁLLÓ TELEPÜLÉSEKET MUTATJÁK BE

Festői kis falvakat Zalában, horgásztoval, erdővel és dombokkal, valamint tágas portákkal. Kis településeket szebbnél szebb tájakon, ahol egy városi lakás töredékéért vásárolható egy ház kerttel, a maradék összegből elindítható a saját kisgazdaság. Emellett fél óra autózással minden szolgáltatás elérhető, ahogy Budapesten. A falvakat

járva nem csupán fotókat készített azok szépségéről és az eladó ingatlanokról, hanem szóba is elegyedtek a falvak lakóival, bepillantást kaptak abba az egymásról gondoskodó, családi életformába, ami már kiveszett a nagyobb települések hétköznapjaiból. Mindenki számára meglepő felfedezéseket tettek: az ötven fő alatti borsodi településeken, ezekben a hegyekkel övezett zsákfaluk

gyöngyszemekben például elvétve akad bűnözés, az erre hajlamos emberek ilyen kis közösségekben ugyanis nem maradnak meg.

Talán önmaguk is meglepődtek azon, hogy munkájuk és elhivatottságuk milyen gyümölcsözőnek bizonyult, hiszen a projekt kezdete óta számtalan család talált új otthonra az ismeretlen vidéki tájakon. Szinte mindenhol lehet már találkozni pár éve odaköltözött fiatal értelmiségiekkel, akik a polgári foglalkozásuk mellett folyamatosan bővítik a megművelt területet, az állatállományt. Megelégednek kevesebb anyagi javakkal, a békéért és egyszerű természetközelségért cserébe, amit életvitelük adhat. A vásárlók pedig egyre inkább keresik az egészséges, helyben termelt élelmiszert, de kivitelezhető lehet akár, hogy környékbeli turisztikai egységeket, éttermeket, szálláshelyeket lássanak el alapanyagokkal. Aki vidékre költözik és gazdálkodásba fog, annak számtalan lehetősége van értékesíteni a felesleget.

A cikkek nyomán rengeteg megkeresést kaptak, segítségkérést, vagy visszajelzést, hogy sokan megtalálták a falut, a házat, amit kerestek.

Ha alkalmanként meghívják Lőrincz Zsuzsannát előadást tartani a tapasztalatokról, már nem csak az Éledő falvakról szól. Mindenhol próbálja „hírét vinni” a bevásárlóközösségek létének, és hogy egy ilyen szerveződés nagyban segíthet a falvak újjáéledésében. Ebben látja a megoldást, piacot teremteni újra és rangot végre a helyi termékeknek. Másik jövőbeli terve egy olyan mentori hálózat felállítása, amiben régióként egy-egy civil szervezettel együttműködve minél több településen megtalálnák, és talán honlapra rendeznék azokat a segítőköt, akik az első lépéseknél erősen fogják a vidéken újrakezdők kezét. Mindenben támogatják, a mesteremberek keresésétől a közösségbe bevezetésig, tudnak a környék apró dolgairól, és maguk is foglalkoznak gazdálkodással, önellátással. Ahogy Zsuzsanna fogalmaz: „Olyan emberek, akik egy idegen családnak egy kis jóérzést biztosítanak, míg végleg magába nem öleli a falu.”

Bár nincs számadat, hogy a kezdeményezés mennyi embert mozdított meg és ők merre indultak, de tény, hogy sok ház került újra kezek közé a falvak bemutatása után. A honlapot nézegetve kevés olyan ember van, akiben ne indulna el a vágy, ne szólítaná meg egy-egy kis falu, vagy ház a magyar vidéken.

FORRÁS: [HTTP://WWW.ELEDOPALVAK.HU/](http://www.ELEDOPALVAK.HU/)

Somlóvecse, Veszprém

Az „Éledő falvak” oldalon most a Veszprém megyei Somlóvecséről szól a legfrissebb bejegyzés. „Szép a falukép, olyan igazi vidékies, széles utca, mezsgye, kis hidak is. A térségben pincészetek, kápolnák, sok lehetőség a vendégeknek szabadidő-eltöltésre... Kellene egy kis egyensúly, nem csak ide, mindenhova, ahol lehetőség van – igen, kell pénz is keresni, de kell, hogy legyen egy vezérfonal a föld felé, legyen élő kapcsolat, legyen saját megtermelt élelmiszer, próbálkozás, kudarc, siker és a kamrában jó pár üveg befőtt a szürkébb hónapokra. Én még nem láttam a bankban büszke embert (biztosan van), de a kamraajtóban nagyon is. Még a testtartása is más az embernek, amikor bemutatja a két kezével termelt, készített sikereit.” – olvashatjuk mintegy hitvallásként a szerző sorait.

FIATAL GAZDA

**Derdák Gábor,
a Győr-Moson-Sopron Megyei
Fiatal Gazda Gazdakör elnöke**

A 2020-AS ÉV MEGPRÓBÁLTATÁSOKAT JELENTETT A MEZŐGAZDASÁGI TERMELŐK SZÁMÁRA. A COVID-19 VILÁGJÁRVÁNY MEGANNYI KIHÍVÁST, GAZDASÁGI NEHÉZSÉGEKET TARTOGATOTT. SZÁMTALAN ESETBEN AZONBAN NEM PÉNZ KÉRDÉSE VOLT AZ ADOTT PROBLÉMA MEGOLDÁSA. AZ ÖSSZEFOGÁS, SZAKMAI TÁMOGATÁS ÉS SEGÍTSÉGNYÚJTÁS KIEMELKEDŐ PÉLDÁI VALÓSULTAK MEG AZ ÉLET SZÁMOS TERÜLETÉN.

A gazdatársadalomnak helyt kellett állnia, az ellátás zavartalanságát a nehéz körülmények ellenére is biztosítaniuk kellett. A siker hátterében sokszor láthatatlan pártfogás, egymás iránti kötelezettségvállalás állt, olyan agrárszakemberek, gazdálkodók személyében, akik felvállalták saját gazdaságuk mellett a közösség támogatását is.

Ebben a szellemben, – immár hetedik alkalommal – kerültek átadásra idén az Agrotrend Csoport által alapított „Az Év Agrárembere” kitüntető elismerései. Azzal a szándékkal hozták létre a díjat, hogy felhívják a társadalom figyelmét azokra a mezőgazdaságban tevékenykedő gazdálkodókra, termelőkre, szakemberekre, akik önzetlenül támogatják környezetüket, társadalmi szerepvállalásuk jelentős, kiemelkedő munkájuk mellett a közjóért is sokat tesznek. A szervezők tíz kategóriában keresték az Év Agráremberét, az elismerésre több mint 80 személyt jelöltek. A kategóriák között a neves zsűri kiválasztotta az év „Fiatal Gazdáját”, aki ifjú kora ellenére küldetésének érzi a vidék sorsának alakulását.

Derdák Gáborral, a Fiatal Gazda kategória első helyezettjével beszélgettünk.

Gratulálunk az elismeréshez. Mi adja a motivációt a közösségi munkához, milyen társadalmi pozíciót tölt be és tevékenységet végez?

Köszönöm szépen a gratulációt! Motivációt többek között az ilyen elismerések jelentik, amikor a szakma díjazza a gazdálkodó munkásságát. A gazdálkodás mellett, a megyei agrárkamara vidékfejlesztési alelnökeként igyekszem segíteni a gazdák munkáját, illetve a megyei Ifjú Gazdakör elnökeként a fiatal gazdákat próbálom összefogni, szakmai és szabadidős programokkal az összefogást elősegíteni köztünk.

Mennyire tartja fontosnak a gazdák összefogását, a folyamatos eszmecserét és képzéseket?

A mai globális világban, járványok közepette és a szélsőséges időjárási viszonyok között csak összefogással tudunk túlélni. Úgy gondolom, ez alapvető kérdés.

Az előző rendszer rossz tapasztalatai miatt talán az idősebb generációban kellemetlen emlékeket hoz fel maga a Termelő Szövetkezet kifejezés is, de mi, a '90-es években születettek már csak a történelemtényekből ismerjük az előző rendszer kikényszerített szövetkezéseit. Sokszor jön fel a gazdaestjeink során is a szövetkezés gyakorlati megvalósításának lehetséges módja. Úgy gondolom, kifejezetten előnyös, ha egy alulról építkező összefogást sikerül kialakítani.

Milyen kezdeményezéseik vannak az összefogás, a társadalmi szerepvállalás erősítése terén?

Nagy eredmény számomra az is, hogy sikerült megszervezni az I. Fiatal Gazda Találkozót és Családi Napot szülőfalumban. Ami nemcsak a gazdatársaimnak okozott örömet, hanem a családoknak, valamint szinte minden korosztálynak tudunk megfelelő programot szervezni. A rendezvényre közel 400-an látogattak ki, nemcsak Egyházasaluból, hanem a környékbeli településekről is érkeztek szép számmal vendégek. Az eseményt megtisztelte jelenlétével többek között Németh Gergely, a NAK és a MAGOSZ megyei elnöke, Jakab István, a Magyar Országgyűlés alelnöke és a MAGOSZ elnöke, valamint Barcza Attila országgyűlési képviselő úr is. A könnyed programok mellett kerekasztal-beszélgetések is folytak a szakma kulcskérdéseiről, mint például a generációváltás vagy a pályázati lehetőségek. ►

”

**ÚGY GONDOLOM,
KIFEJEZETTEN
ELŐNYÖS, HA EGY
ALULRÓL ÉPÍTKEZŐ
ÖSSZEFOGÁST SIKERÜL
KIALAKÍTANI**

Összességében egy nagyon jó hangulatú és sikeres napot tudhatunk magunk mögött, és reméljük, ezt a találkozót évről évre meg tudjuk majd ismételni.

Honnan az indíttatása a föld és az állattenyésztés iránt?

Nagypapám is a mezőgazdaságban dolgozott, és édesapám is állattenyésztéssel és növénytermesztéssel foglalkozik főállásban 30 éve. Amióta az eszemet tudom, apu mellett lábatlankodom, ami aztán szépen lassan segítséggé alakult át. A gyerekkori traktorozások, kombájnosítás mind-mind kedves emlék és meghatározó élmény számomra. Sosem erőltettek rám semmit a szüleim, de a lehetőséget mindig megkaptam, hogy azt csináljam, amit szeretnék. Én pedig éltem a lehetőségeimmel.

Mindig így tervezte?

Már általános iskolában egyértelmű volt számomra, hogy a mezőgazdaságban szeretnék dolgozni. Mentünk pályaorientációs előadásokra, érdeklődve meghallgattam mindenkit, de egy percre sem bizonytalanodtam el, hogy mi szeretnék lenni. Azon szerencsések közé tartozom, akik elmondhatják, hogy a munkájuk a hobbijuk. Gyerekként a mezőgazdaságban nőttem fel, az iskolás éveim alatt azt tanultam, és most felnőttként ebben a munkában teremthetek értéket. Ha újra kezdeném sem döntenék másképp.

Mikor kapcsolódott be döntéshozóként a családi gazdaságba és mekkora most a gazdaságuk? Hány hektáron termelnek jelenleg?

Mi minden terem a földjeiken?

Mekkora az állatállományuk?

Nálunk nem múlik el úgy vasárnapi ebéd, hogy a mezőgazdaság ne kerülne szóba. Mindig beszélgetünk tervekről, célokról. 2015-től vagyok főállású vállalkozó, onnantól a döntéseim terhére is

én viselem, de a mai napig kikérem édesapám véleményét, hiszen a tapasztaltabbaktól, úgy gondolom, sosem szégyen a tanácsot megfogadni. 60 hektáron termeszünk őszi búzát, őszi árpát, őszi káposztarepcét és kukoricát. A megtermelt gabona a 700 db hízó sertésünk takarmányozására szolgál. A környékbeli gazdákat közel 100 hektáron mint egy „kisebb integrátor” igyekszem segíteni. Ezen felül takarmánykereskedéssel is foglalkozunk.

A többgenerációs gazdaságok, a generációváltás az agrárszektorban is jelentős feszültségeket hordoz magában. Kialakult önök között egyfajta munkamegosztás az édesapjával, vagy hogyan hidalják át a közös döntések nehézségeit?

Édesapám megfontoltabb, én koromnál fogva is vehemensebb és lendületesebb vagyok. Ez alapvetően véleménykülönbségeket is okoz, de végül mindig megtaláljuk a közös nevezőt. Ahogy nőtt a gazdaságunk, magától kialakultak a munkakörök leosztásai is. Édesapám az állatok mindennapi felügyeletét és takarmányozását látja el, én a szántóföldi növénytermesztést és a gazdálkodással járó irodai ügyeket rendezem elsősorban, de folyamatosan összehangoljuk a munkát és segítünk egymásnak.

Milyen nehézségeket okozott önöknek a pandémia, hogyan hidalták át?

Az első hullám az input anyagok beszerzésében okozott problémát, valamint a sertések értékesítésében is fennakadások voltak. De szerencsére időben berendeltük a szükséges alapanyagokat, így nem volt fennakadás a gazdaságunkban.

Hogy látja ennek fényében, milyen évet zárhatnak?

Összességében úgy gondolom, pozitívan zártuk a 2020-as évet, és a 2021-es év gabonatermése is jónak mondható. A mezőgazdaságban is fontos, hogy figyelje az ember nemcsak a hazai, de a globális trendeket is. Fontos, hogy alkalmazkodjunk a piaci igényekhez. Igyekszünk rugalmasak lenni és több lábon állni. Úgy gondolom, ez a több lábon állás volt a kulcsa, hogy át tudtuk vészelni a koronavírus okozta nehéz időket.

”

NÁLUNK NEM MÚLIK EL ÚGY VASÁRNAPI EBÉD, HOGY A MEZŐGAZDASÁG NE KERÜLNE SZÓBA

A Széchenyi István Egyetemen 2013-ban mezőgazdasági mérnökként szerzett diplomát, ökológiai gazdálkodási szakirányon. 2020 őszétől a mosonmagyaróvári Doktori Iskola doktoranduszhallgatójaként a Szaktanácsadás a növénytermesztésben – a precíziós szaktanácsadás témakört kutatja. Miért tartja fontosnak, hogy mindig tovább képezze magát?

A folyamatos képzés ma már elengedhetetlen a gazdálkodók számára. A tudomány nagyon előrehaladott állapotban van, elég, ha csak a precíziós gazdálkodás adta lehetőségekre gondolunk. A gazdálkodónak azonban nincs ideje a mindennapi munkák mellett tudományos cikkeket olvasni. Úgy gondolom, a szaktanácsadónak kell lenni a kapcsolatot, aki a tudományos eredményekből segít a gazdáknak lefordítani a mindennapokban használható technológiát.

Mennyiben változtatott, modernizált a gazdálkodásukon tanulmányai alapján? Édesapja mennyire volt nyitott erre?

Ahogy elvégeztem a növényorvosi MSc-képzést, én végeztem a növényvédelmi munkákat is a gazdaságunkban. A saját szememmel tapasztalhattam így meg a gyakorlatban is az iskolában tanult dolgokat. ▶

Amikor pedig egy modernebb traktor vásárlása mellett döntötünk, ami már GPS-technológiával felszerelt, egyértelművé vált, hogy tovább kell képeznem magam, és elvégeztem a Precíziós szakmérnök képzést Mosonmagyaróváron. Úgy gondolom, a legmodernebb eszköz is csak annyit ér, amennyire a használója ki tudja aknázni a benne rejlő lehetőségeket.

Részt vesznek-e pályázatokon? Milyen eredményességgel?

Agrár Széchenyi-kártyát használok már több éve. Azért ezt a konstrukciót választottam pályázatok helyett, mert nagyon kedvező kamatozás mellett a gazdaságom számára legmegfelelőbb eszközöket tudom megvásárolni. Nagyobb rugalmasságot biztosít, mint egy pályázat.

Elhivatott a társadalmi szerepvállalásban. Ezt mutatja doktori kutatása is: Szaktanácsadás a növénytermesztésben – a precíziós szaktanácsadás témakört kutatja annak tükrében, hogy milyen eszközök és megoldások segíthetik a gazdákat a gazdaságuk és gazdálkodásuk fejlesztésében. Miért választotta ezt a területet?

Aktív gazdálkodóként látom a gazdák mindennapi problémáit. A társadalom egyre nagyobb elvárásokat támaszt az európai gazdákkal szemben, és hogy a globális versenyben sikeresek legyünk, professzionálisan kell gazdálkodni is. Úgy gondolom, ebben a mezőgazdasági szaktanácsadók tudják segíteni a gazdák munkáját.

Hogyan látja a gazdaságok jövőjét, mit lát kulcsfontosságúnak abban, hogy felvehessék a versenyt a jövőben a gazdák az európai piacokon?

Úgy gondolom, a vásárlók egyre nehezebben tudják nyomon követni, hogy honnan is származik a termék, amit vásárolnak, ezért, ha közvetlenül a termelőtől tudnak vásárolni, biztonságérzetet nyújt számukra. Hiszen a gazda szemébe nézni

és átvenni tőle munkája gyümölcsét, többet jelent bármilyen tanúsítványnál. A szántóföldtől az asztalig jutni az egyik lehetőség, aminek segítségével érvényesülni tudnak a gazdálkodók. További lehetőség a kisebb gazdaságok számára az összefogás és a több lábbon állás, ez a versenyképesség alapvető feltétele.

Hogyan látja, mennyire elfogadó az üzleti környezet egy fiatal, innovatív vállalkozóval?

Úgy gondolom, a versenyszférában hamar kiderül, ki mögött van teljesítmény, kiben van tenni akarás. Az üzleti szférában ez számít. Azok a fiatalok, akik szorgalmasan teszik a dolgukat, érvényesülni is tudnak.

Mennyire értesült környezete az Év Agrárembere döntőbe jutásáról és a Fialat Gazda kategóriában elért első helyezésétől?

Nagyon sokan szavaztak rám a közönségsvavazáson, amit ezúton is köszönök. A falumban, de még a környező településekről is rengetegen gratuláltak. Büszkeséggel tölt el, hogy öregbíthetem településünk hírnevét.

A mezőgazdasági ágazat évről évre egyre nagyobb gondokkal küzd a munkaerő és a szakember-utánpótlás terén. Fialat gazdaként hogyan látja, mi tehetné kecsegtetőbbé ezt a szakmát a fiatalok számára?

A munkaerőhiány az osztrák határtól néhány kilométerre nagyon érezteti magát. Főleg az állattenyésztés ágazatunkban érződik, ahol nehéz pótolni az emberi jelenlétet, az emberi gondoskodást. Kiszámíthatóbb élőállat-felvásárlási árak, stabilabb jövedelem biztosan segítené a fiatalok vállalkozási szándékát, hogy az állattartás mellett tegyék le voksukat. Mindazonáltal, aki egyszer belekóstol a falusi életstílusba, a friss levegő illatába, a gazdálkodói lét szabadságába, és tudatába kerül annak, hogy a munkájával kézzel fogható értéket, élelmiszert állít elő a többi ember számára, nem is szeretne mással foglalkozni a későbbiekben, mint a mezőgazdasággal. Aki tesz érte, megtalálja a számításait és előre tud jutni ebben a szakmában is.

Milyen fejlesztéseket tervez, terveznek a jövőben? Mik a célok?

A nagy álmom, hogy a szántóföldtől az asztalig tudjak jutni. Földterületünket szeretném még bővíteni, hogy az állattartás számára elegendő szalma- és takarmányszükségletet ki tudjam elégíteni. Ha ez megtörténik, a feldolgozás irányában is szeretnék lépéseket tenni.

Köszönöm, további jó munkát és sikereket kívánunk önöknek a jövőben is!

AZ ÉV AGRÁREMBERE DÍJ

Az Év Agrárembere kitüntető díjat az Agrotrend cégcsoport 2014-ben alapította azzal a szándékkal, hogy felhívják a társadalom figyelmét a mezőgazdaságban tevékenykedők közéleti munkájára, társadalmi felelősségvállalására, elismerjék őket az egész társadalom előtt. A díj mára presztízs eseménysorozattá vált. Az előző évi kiíráshoz hasonlóan, 10 kategóriában várják a jelentkezőket ebben az évben is.

A kiírásról további információk a <https://azevagrarembere.hu/> oldalon található.

MESÉS HETÉS

ZALA MEGYE DÉLNYUGATI CSÜCSKÉBEN, KERKÁTÓL DÉLNYUGATRA, A SZLOVÉN–MAGYAR HATÁR KÖZELÉBEN BUKKANHATUNK RÁ ERRE A MESEBELI TÁJRA, MELYET MA ÚGY NEVEZNEK: MESÉS HETÉS.

HETÉS TÁJEGYSÉG pontos meghatározását ma is viták övezik, területi kiterjedése évszázadokon át változott. Hagományosan Zala vármegye azon hét települését nevezték így, melyek neve házára végződött; ezek a ma is létező Bödeháza, Gáborjánháza, Göntérháza és Szijártóháza, valamint a ma már nem létező Gálháza, Pálháza és Nyakasháza. Később a Hetés fogalmába a Lendva központú, néprajzilag hasonló területet egészét beleértették.

A mesevidék domborzatát tekintve egészen sík, méréföldekre el lehet látni, egészen a Zalai-dombságig.

A területen élő népesség anyanyelve magyar, de hagyományosan ápolja jószomszédi kapcsolatait a déli szlovén és horvát népcsoportokkal.

A terület hosszú évszázadokon át hagyományait őrizve csendesen fejlődött a környező vidékek lakosságával harmóniában, azonban a trianoni határ szétválasztotta a magyarlakta közösséget. A tájegységet 1920-ban mesterséges határmeghúzással bontották meg, felállítva a vasfüggönyt, szétválasztva a korábban összetartozó néprajzi egységet. Majd idővel a helyzet még nehezebbé vált az itt élők számára, hiszen

a magyar–jugoszláv politikai viszony megromlását követően, a szögesdrót mellett aknamező is kettészakította a korábban összetartozó hetési falvakat. A határsáv magyarországi részébe csak engedéllyel lehetett beutazni, nem adtak ki építési engedélyt, megtiltották a betelepülést. Lassan-lassan, az évtizedek alatt Hetés mindkét országon belül perifériára szorult. A Szovjetunió bukásával és a kommunista diktatúrák hanyatlásával azonban a 20. század utolsó évtizede némileg törlesztette történelmi adósságait a vidék lakosságával szemben, melyet a két ország uniós csatlakozása koronázott meg. Ekkor ugyanis megnyíltak a határok, a lebontott vasfüggöny és az aknamezők helyét átjárható határok vették át, újra egyesítve azt, ami valójában mindig is összetartozott. Hetés lehetőséget kapott a politikai sebek begyógyulására és a gazdasági előrelépésre.

A 2013–2014-es esztendőben a helyi közösség újra és immáron megerősödve a hagyományok felé fordult, ösztönösen felismerve, hogy a néphagyomány milyen jelentős szereppel bír az önazonosságban és a fennmaradásában. A hetési közösség lelkes tagjai felkeresték a határ mindkét oldalán a hagyományokat még őrző, idős embereket, lejegyezve tudásukat és emlékeiket, ezzel felvállalva Hetés múltjának átmentését a 21. századba.

HETÉS LEHETŐSÉGET KAPOTT A POLITIKAI SEBEK BEGYÓGYULÁSÁRA

A program kezdeti szakaszában, a „Télesterbeszélgetések” keretében egyre bővülő körben hallgatták a megrendítő és megindító történeteket a helyi hagyományokról, a hagyományos hetési életformáról, vagy az egykor a vasfüggöny által kettészakított tájban élők megpróbáltatásairól. A beszélgetések később tájsétákkal folytatódtak,

melyeken a helyi tájértékeket – például az egykori vasfüggöny emlékeit – közösen fedezték fel. S bár manapság azt gondolnánk, hogy a multikulturalizmus és a média produkcióira vágnak az emberek, a projekt megálmodói is meglepődve tapasztalták, hogy a tájséták néhány hónap alatt oly népszerűek lettek, hogy alkalmanként már 100–200 érdeklődővel járták be a hetési tájat.

Így fedezték újra fel Hetés több „rejtett” tájértékét, például a Szijártóháza külterületén lévő, az egykori községi legelőkön álló, ma már a művelés elhagyása miatt spontán erdősüléssel az erdő közepére szorult kutakat, az úgynevezett „szoknyás harang”-okat, vagy a jellegzetes „kódisállásos” régi lakóházakat.

A kutatómunka eredménye a Mesés Hetés Mintaprogram, mely „Mintaprogram az egyedi tájértékek kataszterezésére és tényleges védelmére, egy határon átvívelő térségi zöldút létrehozásának keretében” alcímet kapta. A kezdeményezés megmozgatta a tájegység lakosait, az azt elindító kutatókon, szakembereken kívül a helyi fiatalok, a térségbe beköltöző családok is lelkes támogatói és résztvevői voltak. A projekt keretében számos közösségépítő program is megvalósult, mely igazi közösséggé kovácsolta a két országban élő hetésieket, s ezek a programok egyre inkább valódi ünneppé váltak a résztvevők számára. Ma már szinte minden hetési faluban működik hagyományőrző csoport, melyek tevékenysége nagy szereppel bír az identitás megőrzésében.

A Hetés tájértékekben kiemelkedően gazdag táj: a négy magyarországi településen 63 tájértéket sikerült felméréssel rögzíteni, ►

FORRÁS: [HTTP://WWW.ELEDDOFALVAK.HU/](http://www.eleddofalvak.hu/)

a szlovéniai oldal hat településéről pedig összesen 55 egyedi tájérték került be a kataszterbe.

A Mesés Hetés Mintaprogramot koordináló Zöldutak Módszertani Egyesület (ZÖME) jelmondatának megfelelően, Hetésben is arra törekedtek a projekt megvalósítói, hogy minél több helyi lakóhoz eljusson az az üzenet, hogy a táj, amelyben élnek, olyan értékeket, tudásokat őriz, melyekre érdemes büszkének lenniük. Ezeket az értékeket „belső utakkal”, emberi kapcsolatokat szövő és ápoló beszélgetésekkel, találkozásokkal, sok közös munkával és ünnepléssel, valamint fizikai, a látogatók számára is bejárható útvonalakkal köthetik össze. Így jött létre a Mesés Hetés Zöldút. A kezdeményezés nem kisebb célt tűzött ki maga elé, minthogy a kettészakadt Hetést újra összeköti,

útvárá vált. A zöldút hálózata elkalauzolja a rajta járókat, kerékpározókat az egykori vasfüggöny emlékhelyeihez, különleges népi hagyományokat bemutató kézműves portákhoz és emberekhez. Az EuroVelo 13 kerékpárút gerincútvonalára a Hetésben közvetlenül érinti Genterovci – Göntérháza, Kamovci – Kámaháza, Žitkovci – Zsitkóc és Mostje – Hídvég településeket a szlovéniai oldalon, amihez csatlakozva egy kiegészítő útvonal halad végig a magyarországi oldal települései közül Bödeháza és Gáborjánházán. „A zöldút Te magad vagy” - így szól a Zöldutak Módszertani Egyesület szlogenje. Ezzel azonosulva, Magyarország különböző tájain közel 15 helyi közösség határozott úgy, hogy térségi léptékben gondolkodva, településeiket, tájértékeiket és tudásukat zöldutakkal kötik össze.

MINTHOGY A KETTÉSZAKADT HETÉST ÚJRA ÖSSZEKÖTI

programokat, túrákat biztosít a helyieknek, hogy a programok mentén újra szervezze a helyiek megszakadt kapcsolatait, és a hetési hagyományok mentén egy egészséges életmóddal, egészséges környezettel rendelkező, turisták által is látogatott kiemelkedő életminőséget biztosító hely lehessen.

A nyomvonal felkerült a térségről újonnan kiadott térképre is, valamint a térségen áthaladó Eurovelo 13 - Vasfüggöny Kerékpárút tematikus kiegészítő

Ehhez jó alapot kínált, hogy 2014-ben, tíz évvel az európai uniós határnyitás után, Bödeháza és Dobronak Önkormányzata közösen alakították ki a településeket összekötő, a határt átívelő utat. Aztán az évek alatt rendszeressé vált a találkozási pontnál a szilveszter előtti koccintás, ahol a korábban elszakított települések újra szabadon együtt ünnepelhetek. Marjan Kardinar, a dobronaki polgármester egy ilyen alkalommal felvetette egy emlékpark létrehozásának lehetőségét a két ország határterületén. Ezt a kezdeményezést karolták fel a Mesés Hetés Zöldút tervezői, és valóban a közösség erejével elkészült a Hetés Barátság Park. Hetés sok falvából képviselték a tájegységet, igazi közösségként megmutatva az összetartozásunkat. A parknyitó rendezvényen közel 400-an vettek részt. Helyet kapott itt a „Határtalan Madár” emlékmű, Balog Anita és Árvay László képzőművészek alkotása. A madár, mint a szabadság jelképe, az egykoron a két szomszédos falu között húzódó vasfüggöny, a szögesdrót maradványaiból készült.

Azóta a park „működik”, mindig újabb elemmel bővül, mint például a tanösvény. Az eltelt évek alatt több esemény helyszínévé köztötte össze újra a hetési közösséget, melyek a hétköznapiak mellett ünnepi eseményekkel színesítik Hetés közösségének életét.

A közösség őrzi értékeit és hagyományait, amibe bepillantást engednek a településeket és a mesés hetési tájat egyre nagyobb számban látogató turistáknak. És hogy mit kínál a hetési táj? Egy igazi időutazást. Szépen felújított, több mint százéves polgári házak mentén kanyarog az út, melyen nyugodtan kerekeshetnek a látogatók. Óránként 1-2 autó zavarja meg a békés vidéki hangulatot. Meg-megállva olyan kuriózumokat csodálhatnak meg, mint az öreg ládákban, szekrényekben őrzött hímzett szőtteket, amiket a Virág házaspár kutatott fel, és megőrizve azok díszítés motívumrendszerét, iskolai szakkör keretében megkezdték a hetési szőttes készítését. A szakkör a Szombat-helyi Háziipari Szövetkezet részlegévé fejlődött Gáborjánházán. Az itt készített, gazdagabban díszített szőttesek őrzik az eredeti motívumvilágot. A szövetkezet által összeállított kötet száz szőttesmintát tartalmaz.

De a helyiek tovább éltetik a népi gasztronómia és az ünnepi népszokások értékeit is. Ilyen gasztronómiai kincs a hetési fumu, mely nem más, mint a csecsemő nagyságú, pólyásgyerek alakú ünnepi kalács, melyet keresztelőre és lakodalomra sütöttek őseik. Minden testrészt gondosan megformázták a kelt tésztából.

Belsejét lekvárral, dióval, mákkal töltötték meg. Zalasombatfán ismerkedhetünk meg a fumukészítéssel, ahol Dancs Ildikó őrzi és gyakorolja az édesanyjától eltanult mesterfogásokat.

Az ismét felelevenített népszokások közül a látogatók számos különleges, ünnepi eseménybe nyerhetnek bepillantást. Ilyen a Gergely-járás népszokása, mely az 1920-as években, de még 1960 körül is élő népszokás volt. A 10-12 éves iskolások Gergely napján végigjárták a házakat, énekeltek a háziaknak, és ezért tojást kaptak, ami a tanítóé lett. A hetési táj újraéledését és hagyományokhoz való ragaszkodását jelzi, hogy ismét divatba jött a májusfaállítás is a falvakban. A legények az erdőben kivágtott szép szál fenyőfát az éj leple alatt valamelyikük szíve választottjának kertjébe viszik, lehántják a fa kérgét, feldíszítik, egy üveg bort is akasztanak rá, hogy majd a fa kitáncolásakor mindannyiuk egészségére ihassanak belőle.

Az erőfeszítések eredményeként a hetési táj újra él, és ennek bizonyítékeként 2015-ben a Magyar Tájdíjat a Mesés Hetés Zöldút mintaprogram nyerte el, mely bekerült a Hungarikum törvényben foglaltak szerinti tájegységi értéktárba. Majd ugyanebben az évben az Európai Bizottságának Táj Díját is megkapták, amit először határon átnyúlóan a szlovéniai partnerekkel együtt vehettek át.

A felkutatott emlékek és hagyományok ma is tovább élnek. Mi sem nagyobb bizonyíték erre, mint a júliusban megrendezett Fumu Fesztivál, a Kerek Perc Nap, vagy a Tájházak Útján program keretében megtartott Hetés Fesztivál, mely a helyi termékekre és termelőkre helyezte a hangsúlyt, valamint az idén augusztusban megnyílt I. Hetési fotókiállítás, illetve a szeptemberben megrendezett, Kerékpárral Hetésben program.

Mesés Hetés és az itt élők felismerték Babits Mihály örök érvényű sorainak mára is érvényes igazságát, miszerint: „Múlt nélkül nincs jövő, s mennél gazdagabb a múltad, annál több fonálon kapaszkodhatsz a jövőbe.” Hetésnek immár jövője van, melyre a határ mindkét oldalán élő nemzet tagjai büszkék lehetnek.

Sikeres agrárvállalkozó:

GRÁNIT OROSZLÁN

dr. Németh Zoltán

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB FÉRFIKÖZÖSSÉGE, A FÉRFIAK KLUBJA 2021-BEN NEGYEDIK ALKALOMMAL OSZTOTA KI A GRÁNIT OROSZLÁN PÉLDAKÉP DÍJAKAT. A GYŐZTESEK APA, FÉRFI PEDAGÓGUS, MESTER, KÖZÉLETI ÉS FELELŐS ÜZLETEMBER PÉLDAKÉP ÉS AGRÁR KÜLÖNDÍJ KATEGÓRIÁBAN VEHETTÉK ÁT AZ ELISMERÉSEKET. A KITÜNTETÉSSSEL OLYAN FÉRFIAKAT EMELTEK KI, AKIK A JÖVŐ NEMZEDÉKEIT ÉPÍTIK, AKIK ÉLEN JÁRNAK AZ ÉRTÉKEK ÖRÖKÍTÉSÉBEN, PÉLDAMUTATÁSBAN, NEVELÉSBEN.

Az eseményen az előkelő Agrár Különdíjat dr. Németh Zoltán, a Capriovus Kft. ügyvezető igazgatója vehette át.

Ez a díj nem egy kiragadott teljesítményt jutalmaz, hanem egy elhivatott ember életének munkáját, annak eddig elért eredményeit hivatott elismerni, példaként állítani a következő generációk számára. Hogyan is lett sikeres vállalkozó, épített fel egy immáron 30 éve profitábilis és az innovációkra is nyitott vállalkozást? Erre kerestem a válaszokat dr. Németh Zoltánnal beszélgetve.

Hogyan kezdődött a családi vállalkozás, a Capriovus Kft. története? Volt-e önnek valamilyen családi indíttatása? Kötődött-e korábban a tojásfeldolgozó iparághoz, a mezőgazdasághoz?

A rendszerváltozás idején, az agrárium privatizációjakor, a feleségemmel együtt egy mezőgazdasági nagyüzemben dolgoztunk, mint agrármérnökök. A tulajdonunkba került kárpótlási jegyekkel mintegy 70 hektár termőföld jutott a birtokunkba, ami a megélhetésünkhöz önmagában kevésnek tűnt. Hosszas latolgatás, próbálkozások és piaci elemzések után úgy döntöttünk, hogy egy gépészmérnök kollégánkkal együtt, belefogunk a tojásfeldolgozó üzem alapításába, mely tevékenység csak csírájában volt jelen akkoriban Magyarországon. Míg Amerikában, Nyugat-Európában a fogyasztás jelentősebb részét a korszerűbb és biztonságosabb feldolgozott, pasztörözött termékek adták, addig hazánkban még csak ismerkedtünk vele.

Milyen termékek jelentik ma a cég fő profilját?

Az elmúlt közel 30 év alatt sokat fejlődött és bővült az általunk előállított termékek köre, de egyelőre többségüket, mint alapanyagot értékesítjük a legkisebbektől a legnagyobb élelmiszeripari vállalatok részére. Az utóbbi évek újdonsága, hogy elkezdtünk nyitni legújabb termékeinkkel a közvetlen fogyasztók felé, melyeket kifejezetten a részükre fejlesztünk. Üzletpolitikánk alapeleme az élelmiszer-biztonság és a nyomon követhetőség a szántóföldtől az asztalig, ennek jegyében gondoltuk tovább fejlesztéseinket.

Milyen ütemben és hogyan fejlesztik a technológiát?

Amikor elindult a vállalkozás, egyértelműen a nyugati tendenciákat próbáltuk követni. Ma már eljutottunk oda, hogy a legmodernebb berendezésekkel rendelkezünk, és bizonyos területeken, mint például UHT pasztőr, az élvonalba kerültünk.

Mennyire manufakturális a vállalat?

Hány főt foglalkoztatnak?

Korszerű, jelentős mértékben automatizált berendezésekkel rendelkezünk, nagyjából 70 fővel állítjuk elő különféle tojástermékeinket, évi több mint 150 millió db tojást dolgozunk fel. Amire különösen büszkék vagyunk, hogy több mint 20 mérnök, felsőfokú végzettségű ember dolgozik a Capriovus Kft.-nél.

Kik a termelők, honnan szerzik be a nyersanyagot?

Kisebbségi részét saját magunk állítjuk elő, döntő többségében hazai alapanyagból dolgozunk, de általában bizonyos speciális termékek előállításához külföldről is hozunk be tojást.

Kik a vásárlóik, elsősorban milyen cégek?

Minden olyan vásárló, aki biztonságos, megbízható alapanyagból készült, értékarányos tojásterméket szeretne vásárolni. A legkisebb kiszerezéstől (1 kg) akár tartályos mennyiségig. Cukrászok, pékek, szállodák, éttermek, édesipar, tesztüzemek, ►

”

**ÜZLETPOLITIKÁNK
ALAPELEME AZ
ÉLELMISZER-
BIZTONSÁG ÉS
A NYOMON
KÖVETHETŐSÉG**

majonéz-előállítók stb. Minden olyan termék előállítója, melyhez tojás kell, és fontos az étel-miszer-biztonság és a környezettudatosság. Kevesen gondolnak arra, de a tojáshéj is veszélyes hulladék, ennek ártalmatlanításának terhéértől is megkíméljük termékeink vásárlóit.

Ki tudnak-e elégíteni speciális piaci igényeket? Nyitottak vagyunk mindenféle vevői igényre, akár közös fejlesztésekre is készen állunk. Van több olyan termékünk is, amelyik így jött létre. Rendelkezünk speciális tanúsítvánnyal is, mely elengedhetetlen az osztrák, vagy német piacra történő bekerüléséhez. Vevői igényre képesek vagyunk halál és kóser tanúsítású termék szállítására is.

Hogyan sikerült nagy gyorséteremláncok beszállítói státuszát elnyerniük?

Ezekben az esetekben még kiemeltebb fontosságú az azonos minőség és az étel-miszer-biztonság. Szerencsére ezeknek az elvárásoknak mindig sikerült megfelelnünk, és saját minőségi rendszerünket is folyamatosan fejlesztjük.

Ön szerint mi volt a 30 éves fennmaradás titka? Nem hiszem, hogy különösebb titka lenne. Mindig sokat dolgoztunk és fontos volt, hogy minden partnerünk számára megbízhatóak legyünk. Sikerült megfelelő válaszokat adni az állandóan változó kihívásokra. Ez nem könnyű feladat, hiszen szinte mindenki tudja, az étel-miszeripar nem egy profitábilis ágazat, ez behatárolja lehetőségeinket, és mindig naprakésznek kell lennünk. Még szerencse, hogy enni azért mindig kell.

Mennyire kellett az évek során feláldoznia a szabad- és a családdal töltött idejét a vállalkozásért?

Különösen a vállalkozás beindítása volt nehéz, de minden cég életében vannak kifejezetten nehéz időszakok. Feleségemmel egyetemista korunk óta ismerjük egymást, és 40 éve boldog házasságban élünk. Úgy gondolom, mindig sikerült megteremtünk a szükséges egyensúlyt a munka és a család között, még ha ez gyakran nem is volt egyszerű.

Sok szülőt érdekel a válasz arra a kérdésre, hogy hogyan sikerült rávennie gyermekeit arra, hogy a vállalkozásában lássák meg a jövőjüket? Hogyan találták meg a helyüket a cég életében? Igazából nem volt szükség arra, hogy rá vegyem őket, szinte észrevétlenül nőttek bele. Kisgyerekkoruk óta életük része volt a mezőgazdaság, az étel-miszer-feldolgozás és így magától értetődött, hogy ez irányba tanuljanak tovább. Az idősebb agrármérnök, a fiatalabb pedig étel-miszer-mérnök lett.

Mennyire tudják megosztani a feladatokat és a felelősséget? Ki az, aki az innováció felé viszi a kft.-t? Úgy gondolom, sikerült megtalálni a kiegyensúlyozott megoldást. Feleségem a cég gazdasági vezetője, Zoltán fiamhoz tartoznak a bel- és külföldi beszerzések és értékesítések, Csabához a termelés, a beruházás és az innováció. Mindkét fiú elkötelezett az újdonságok iránt, és PhD tudományos fokozattal rendelkeznek. Természetesen munkájukat lelkes vállalati és kívülről bevont szakértő csapat segíti.

Honnan jött a kapcsolat és a közös munka a Műszaki Egyetemen és a Szent István Egyetemen?

Jelentős előrelépés volt a vállalat életében, amikor elkezdtünk tojásporgyártással foglalkozni. 1995-ben terveztük egy tojásporító üzem létrehozását. A berendezés megtervezésével és kivitelezésével végül a Műszaki Egyetemet bíztuk meg. Az együttműködés olyan sikeres volt, hogy két év elteltével második porítóberendezés elkészítésére is felkértük őket.

Az azt követő időszakban mindig jelentős szerepet töltek be az üzem fejlesztéseiben. Kezdetektől fogva jelentős szerepet töltött be a vállalat életében a gyártmányfejlesztés. Új szintet jelentett, amikor ezen a téren szorosabb együttműködést tudtunk kialakítani a SZIE/MATE intézményeivel. A kapcsolatok nem merülnek ki csupán a közös kutatás-fejlesztési tevékenységekben, szorosan együttműködünk az oktatásban is. Gyakran fogadunk hallgatókat szakmai gyakorlatokon és részt veszünk a duális képzésben is, ami kölcsönös előnyökön alapul.

Meséljen, kérem a ToTu márkanév alatt értékesített termékcsaládjukról!

A ToTu termékcsalád egy egyre bővülő tejtermék-analóg termékcsalád, mely tagjait túró, sajtkrém, tejföl, tej helyettesítésére a laktózérzékenyek, valamint a tejfehérje-allergiások is panaszmentesen fogyaszthatják. Könnyen felszívódó formában tartalmazza a szervezet számára

elengedhetetlen esszenciális aminosavakat, melyek hozzájárulnak a sportolók izomtömeg-növeléséhez, valamint idős korban segítik az izomtömeg megőrzését. Ideális cukorbetegnek, valamint inzulinrezisztenciában szenvedők számára is, hiszen a ToTu-termékek fogyasztása nem emeli meg a vércukorszintet. Hatékony megoldást nyújtanak továbbá a túlsúlyban szenvedőknek, hiszen könnyedén beilleszthetők a csökkentett szénhidrát-tartalom bevitelre alapuló diéták étrendjébe.

Tervezik-e a külföldi piacok felé történő nagyobb nyitást? Tudnák-e ennek megfelelően növelni a kapacitásukat?

Pillanatnyilag is termékeink több mint 20%-a külföldön kerül értékesítésre, de tovább szeretnénk növelni exportunkat. Reményeink szerint nagy szerepe lenne ebben a ToTu termékcsaládnak. Termelési kapacitásainkat az elmúlt 30 év során folyamatosan bővítettük, ez nem jelenthet különös akadályt a jövőben sem.

Milyen nehézségeket okozott a pandémia?

Termelésünkre jelentős negatív hatást gyakorolt a pandémia. Vásárlóink egy része nagyon nehéz helyzetbe került. A szállodák döntő többsége bezárt, vagy csak nagyon részlegesen tudott működni. Hasonló helyzetben vannak az éttermek és a cukrászatok is. Egy részük próbálkozik a kiszállítással, vagy elvitelre termel, de ez csak kis része a normál volumennek. Tevékenységünk átstrukturálásával igyekeztünk mérsékelni a kieséseket. A vírus elleni átoltottság-növekedésével szerintem már látszanak a biztató jelek.

Köszönöm, további jó munkát és sikereket kívánunk önöknek a jövőben is!

”
**VEVŐI IGÉNYRE
KÉPESEK VAGYUNK
HALAL ÉS KÓSER
TANUSÍTÁSÚ TERMÉK
SZÁLLÍTÁSÁRA IS**

JÓGYAKORLATOK EURÓPÁBÓL

EURÓPA VIDÉKI TÉRSÉGEI ÉRTÉKESEK ÉS MEGÉRDEMLIK, HOGY MEGBECSÜLJÜK ŐKET. AZ EURÓPAI UNIÓ TERÜLETÉNEK KÖZEL 80%-ÁT FEDIK LE, ÉS NAGYON VÁLTOZATOS TÁJSZERKEZET, ELTÉRŐ ÉGHAJLATI ÉS TÁRSADALMI VISZONYOK JELLEMZIK AZOKAT.

A KIHÍVÁSOK tekintetében is nagyon különböznek egymástól, a mezőgazdasági tevékenység szerkezetátalakításától, a megfelelő szolgáltatások hiányán, a környezeti problémák kezelésén át, az elnéptelenedés elleni küzdelemig. A jógyakorlatok felismerése, dokumentálása, terjesztése és adaptálása kiemelt feladatként jelenik meg a vidékfejlesztésben. A vidéki innovációk terjedésének hatékonyabb megvalósítása érdekében Európa-szerte és Magyarországon is vidékfejlesztési hálózatok tevékenykednek és működnek együtt az Európai Vidéki Hálózat keretein belül. A helyi fejlesztési stratégiák kidolgozása szempontjából is nagyon fontos ugyanis a jógyakorlatok koncepciójának alkalmazása. Ez egy olyan komplex fejlesztési folyamat, melynek keretében az elkötelezett helyi szereplőknek a lehetséges fejlesztési eszközök széles tárházából a térség adottságainak legmegfelelőbbeket szükséges kiválasztani, és a lehetőségekhez mérten a legnagyobb szinergikus hatások kiaknázásával megvalósítani. Így a korábban elszigetelten működő vidéki közösségek között együttműködések generálódnak, megismerhetik más térségek sikeres projektjeit. Ennek eredményeként, ha hasonló kihívásokkal és erőforrásokkal rendelkeznek, akkor a helyi keretekhez igazítva, kisebb kockázattal bíró programok kivitelezésére kerülhet sor az adott térségben. Az együttműködés valós problémákat segít megoldani, miközben további lehetőségekre inspirál.

Összeállításunkban Európa különböző térségeiből szeretnénk most kiemelkedő, érdekesítő és követendő jógyakorlatokat olvasóink figyelmébe ajánlani. Ezen jó példák olyan esettanulmányok, melyekben nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a bemutatott projektek lekövezzék a szociális, gazdasági és környezeti kihívásokat Európában, szem előtt tartva a méltányosság, a környezetvédelem és a hagyományok megőrzésének szempontjait.

STIPA PROJEKT

Település: Jumilla, Spanyolország
Projekt időkerete: 2015–2019
Projektgazda: Asociación Naturalista de Jumilla STIPA
Teljes költségvetés: 6.577,58 euró
További információk: asociacionnaturalistastipa.blogspot.com

A PROJEKT

Spanyolországban elterjedt gyakorlat, hogy egy-egy helyszínre több attrakcióval, illetve szolgáltatással kívánják bevonni az érdeklődőket, egy vagy több egymáshoz közel eső látványosság köré építenek több, érdekességet, ezzel is növelve a látogatók számát.

A Naturalista Stipa Egyesület ennek szellemében megpályázta a helyi erdőben található *Esparto* lejtőnél lévő víztároló helyreállítását. A turizmus mellett az erdőtüzek elleni védelemben is szerepet kaphat a rehabilitált víztároló, ezen kívül az arra vezető utat is szerették volna vonzóbbá tenni a turisták számára, így úgy döntöttek, kialakítanak a környéken egy tanösvényt is. A projekt célja az őshonos növényekkel (cserjék és gyógynövények) történő újratelepítés, többfunkciós sövény kialakítása érdekében, melynek célja a regionális park élőlényei számára menedék-, szaporodási és táplálkozási területek kialakítása, valamint az egyes növényfajok bemutatása volt.

AZ EREDMÉNYEK

A pályázatot támogatásban részesítették, így az egyesület 2015-ben kialakított egy tanösvényt, mely a helyi lakosok és az arra kirándulók számára 25 növényfajt mutat be. A táblák QR-kóddal vannak ellátva, melyek a látogatót okostelefon használatával még több információhoz juttatják. Miután ünnepélyesen átadták az ösvényt,

2018-ban megkezdtek a történelmi jelentőségű víztároló felújítását. A víztároló egy egyedi örökség, mely a világon páratlan. A Sierra de Grazalema mészkő jellegű terület, az esővíz átszivárog a talaj repedésein, anélkül, hogy forrásokat, tavakat alakítana ki. A területen élő és gazdálkodó embereknek az elmúlt évszázadokban szükségük volt a vízre a túléléshez és állatállományuk fenntartásához, ezért építettek ciszternákat, víztározókat. Az Esparto lejtőn található víztározó amellett, hogy különleges, látványos történelmi emlék, még a napjainkban a térségben élők számára is jó szolgáltatást nyújthat a mediterrániumot évről évre sújtó erdőtüzek megfékezésénél.

TANULSÁGOK

A projekt megvalósításában a legnagyobb akadályt a környezetvédelmi engedély kérése és a megfelelő építőipari vállalkozás megtalálása jelentette, illetve, hogy a nyertes az elfogadott ütemterv szerint végezze el a helyreállítást. A tulajdonos (Jumilla városa) számára sok időt vett igénybe a szükséges engedélyek megadása, de végül sikerült a pályázatban vállalt megvalósítási határidőn belül maradnia a Naturalista Stipa Egyesületnek.

A projektgazdák egy kisfilmet készítettek erről a két projektről, mely a LEADER NORDESTE Youtube-csatornáján, 'Experiencias Leader Stipa' címmel megtekinthető.

Ezen túl az akciócsoport folyamatosan hirdet szemléletformáló és egyben csapatépítő foglalkozásokat önkénteseknek. Október elején fészkelődük építésére és gyümölcstermő sövények ültetésére hívták az érdeklődőket.

KLÍMASEMLEGES ÉPÍTMÉNY

Brandenburgi Alhambra zajvédelmi vályogfal és pihenőhely építése

Település: Nebelin, Németország
Projekt időkerete: 2019–2021
Projektgazda: Zentrum für Peripherie
Teljes költségvetés: kb. 30 millió euró
További információk:
zentrum-fuer-peripherie.org

2

Az európai környezetvédelmi szabályozás szerint autópályák és utak építése esetén a természet védelmét előtérbe kell helyezni és a területet, amennyire lehetséges, rehabilitálni kell az ott élő fajok védelmében. Egy jó példája ennek a kelet-németországi Brandenburgban megálmodott zajvédelmi vályogfal, mely egyszerre véd a zaj ellen és kínál menedéket rovarok, denevérek és falban vagy talajon fészkelő madarak számára. A projekt célja egy négy kilométer hosszú vályogfal és pihenőhely kiépítése volt. Több oka volt annak, hogy korábban nem létesítettek nagyobb építményeket vályogból, hiszen lassan szárad, labilis, nem vízálló, ráadásul jelentős kézi munkát és szakértelmet igényel.

A brandenburgi interdiszciplináris kutatócsoport mégis úgy döntött, kiküszöböli az eddig ismert akadályokat, és modern technológiával az építőelemeket nagy nyomás alatt préselik készre, erre a célra kifejlesztett műszerekkel. A vályogtéglák készítésénél a különböző típusú talajok jól használhatók, csak a szalma mennyiségét kell megfelelően módosítani hozzájuk.

2020-ban teszteltek egy közel három méter magas, nyolc méter hosszú prototípust Nebelinben. A német Szövetségi Környezetvédelmi Alapítvány és a brandenburgi Környezetvédelmi és Gazdasági Minisztérium finanszírozta a kísérlethez a megvalósíthatósági tanulmányt.

A PROJEKT RÉSZLETESEN

A megvalósíthatósági tanulmány elkészült, melynek eredményeként megfelelőnek találták a vályog felhasználását a projektben megjelölt célokra. Az A14-es autópályán, Nebelin közelében az ökológiailag hatékony, klíma- és tájvédelmi zajvédő fal jelenleg is épül. A megvalósíthatósági tanulmány kutatócsoportja a projektet kísérleti projektként tervezte meg, a pihenőhely tervezésével és építésével pedig egy neves építésszt bíztak meg.

A nebelini próbafal teszt- és demonstrációs objektumként a termelési technológiák, a döngölt föld és Weller agyag felhasználásával történő építési módok kombinálhatóságát és összehasonlítását tette lehetővé. Mindemellett a kísérletben tanulmányozták a különböző vadon élő rovarok, főleg ritka méhfajok szaporítását a fal segítségével, a fajok megőrzése érdekében.

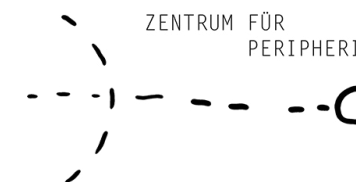
Napjainkban a nagy méretű szerkezetek megvalósíthatósága szempontjából meghatározó az alkatrészek gépesített előregyártása és az ezzel járó költség-megtakarítás, valamint az optimalizált logisztika. Mivel a hagyományos vályogot manuálisan készítik el, a kutatócsoport olyan prést fejlesztett, mely nagy méretű vályogtömböket (tömböknként kb. 1 tonna tömegű) automatizáltan képes előállítani. A présgéppel készített vályogtéglák nyomószilárdsága is jóval nagyobb, mint a hagyományos agyagé. Ez az építőanyag így az épületépítés számára is új lehetőségeket nyit meg. A Weller vályog nagy arányban tartalmaz szerves anyagokat (növényi rostokat, általában szalmát). Ez a jelenlegi klímavédelmi intézkedések kapcsán különösen érdekes, mert az agyagszerkezet tartósan megköti azt a szenet, melyet a növények korábban CO₂ formájában vontak ki a légkörből.

TANULSÁGOK

A projekt egyértelmű pozitívuma az, hogy a vályogfalakról ismert, hogy szaporodási teret vagy élőhelyet biztosítanak egyes méhfajok és más rovarok számára. A denevérek számára bizonyos helyeken (ahol nem áll fenn a járművekkel való ütközés veszélye) falba integrált fészekdobozokat helyeznek el, így a zajvédelmi fal kompenzációs területként is szolgál az autópályák környezete számára. Azonban, mivel ez az építészeti technika új és még kevésbé elterjedt, kevés a tapasztalat vele kapcsolatban, nincs piaci verseny, nincs logisztika, és hiányoznak az előállításához szükséges műszaki eszközök, ezért a költségek lényegesen magasabbak, mint a hagyományos zajvédő falak esetében. A földből készült zajvédelem akusztikai hatékonyságáról még nincs gyakorlati tapasztalat. Az vitathatatlan, hogy tömegén keresztül csökkenti a zajt, a zajvédő falnál azonban az abszorpciós képesség és a zajszórás is elengedhetetlen, hogy a hanghullámok ne verődjenek vissza róla. Ezek vályogfal esetében történő elemzéséhez szükség volt a felületen végzett további vizsgálatokra és mérésekre. Az első méréseket a TH Lübeck végezte, további szabványosított méréseket jelenleg a Szövetségi Autópályakutató Intézet (BAST) végez. Az eddigi vizsgálatok alapján azt állapították meg, hogy a hagyományos zajvédő falakhoz

hasonlóan, a vályogfalaknak is barázdált felülettel kell rendelkezniük, mert ellenkező esetben a hang visszaverődik róluk. Megtörténtek az első ígéretes próbálkozások a „zajoldali” agyagfal felület ennek megfelelő kialakítására.

A vályog tartósságával kapcsolatban gyakran vannak kételyek, többek között ezért kapta a projekt az „Alhambra Brandenburgs” címet, mivel a granadai Alhambra egy körülbelül 700 éves döngölt földből készült épület, mely ma is áll, és megfelelő állapotban van. Számos történelmi vályogépület Németországban, Franciaországban és Nagy-Britanniában is bizonyítja a technológia tartósságát. Napjaink klíma- és környezetvédelmi szempontjai és a tájba illeszkedést mérlegelve, a résztvevők és a partnerek úttörőként értékelik a projektet. A részt vevő szereplők együttműködése elengedhetetlen a projekt sikeréhez. A nemzetközi kutatócsoport, a helyi közösség, a Szövetségi Autópályakutató Intézet, a Szövetségi Épületkultúra Alapítvány, a Brandenburgi Építész Kamara, a Brandenburgi Mérnöki Kamara és az Elba folyó táji bioszféra rezervátum közös munkája nyomán létrejövő új, mégis hagyományos technológiák és az ökológiailag kompatibilis tervezés együttese egy merőben új, a természet megőrzését támogató építményt hoz létre Nebelinben.

GAL PROJEKT

Társadalmi befogadó- központ létrehozása és fejlesztése

Település: Székelyjő, Románia

Projekt időkerete:

Projektgazda: Napoca Porolissum

Teljes költségvetés: 88.000 euró

További információk:

napocaporolissum.ro

3

NEHÉZSÉGEK

A Napoca Porolissum Helyi Akciócsoport (HACS) által kínált integrációs szolgáltatásokra nagy igény van a munkaerőpiacon. A lakosságot támogató szociális szolgáltatások a megvalósítási területen kis számban működnek (44 381 lakosra 6 szolgáltatás jut, integrált szociális ellátás egy sem). A társadalmi kirekesztés magas kockázatának kitett romák nagy számban vannak jelen a térségben (közel 3000 fő). A hátrányos helyzetű lakosság körében a stabil foglalkoztatás hiányával megnövekedett a szegénység. Magas a családtagok kockázata a veszélyeztetett társadalmi csoportok körében; az egészséges életmódot népszerűsítő programok is hiányoznak.

A projekt partnerség keretében valósult meg a Napoca Porolissum HACS és Székelyjő község között, melyek mindegyike szociális szolgáltatóként akkreditált.

A társadalmi befogadást támogatva szociális központot hoztak létre, melynek nagyobb részét az EMVA-forrásokból, a kisebb részét pedig (humán erőforrás, képzések) FSE-forrásokból finanszírozzák.

CÉLOK

A projekt fő célja, a Napoca Porolissum HACS területén élő 2912 roma társadalmi kirekesztési kockázatának csökkentése, és az egészséges életmód kialakítása a veszélyeztetett társadalmi csoportok körében.

Ezt szociális szolgáltatások integrációjával (oktatás, foglalkoztatási szolgáltatások) és a veszélyeztetett társadalmi csoportok munkaerőpiaci beilleszkedésének elősegítésével szeretnék elérni.

AZ EREDMÉNY

A társadalmi befogadás a LEADER-program egyik fontos célja, ennek megfelelően a projekt keretében egy társadalmi befogadási központ kialakítása és létrehozása volt a cél, mely a Napoca Porolissum HACS teljes lakosságát szolgálja.

A megvalósult központ által nyújtott szolgáltatások a következők: szociális szolgáltatások, tanórán kívüli foglalkozások, munkapiaci befogadás (pályaorientáció, közvetítő foglalkozások), aktív és egészséges életmód népszerűsítése. A tárgyi feltételek megteremtése érdekében, ehhez megvásárolták a létesítmény bútorkészletét (1 tárgyalóasztal, 8 szék, 8 laptop, 1 interaktív tábla). Valamint a kedvezményezettek helyszínre jutásának megkönnyítése érdekében egy kisbuszt (8+1 férőhelyes) is beszerettek. A kedvezményezettek hátrányos helyzetű térségből és családokból származnak, így saját szállítást nem tudnak biztosítani a projekttevékenységekhez.

Ez a projekt az első lépés a szociális szolgáltatások fejlesztésében a térségben. Elsődleges célja, hogy a kedvezményezetteket megfelelő készségekre tanítsa a társadalmi és szakmai képességek kialakítása érdekében, ezáltal megkönnyítve a munkaerőpiacra jutásukat.

Mivel a projekt csak az első lépés volt a Napoca Porolissum HACS területén a szociális szolgáltatások fejlesztésében, a munkát az Európai Szociális Alapból finanszírozott „Társadalmi befogadás a Napoca Porolissum HACS területén” második projekt megvalósításával folytatták.

A második ütemnek célja, hogy hozzájáruljon a szegénység és a társadalmi kirekesztés csökkentéséhez a HACS területén. A célok elérését segítő intézkedések közé tartozik a szociális szolgáltatások biztosítása 250 fő részére, 85 fő szociális segélyezése, valamint a személyes okmányokkal kapcsolatos ügyintézés támogatása. Továbbá támogatják a 40 Säcuie faluból származó, roma kisebbséghez tartozó gyermek oktatását. Folyamatosan végeznek tanácsadói munkát, és eddig 125 főt sikerült elhelyezni a munkaerőpiacon.

Tevékenységi körükbe tartozik a vállalkozás témájú foglalkozásokon való részvétel biztosítása 98 fő számára, illetve az ehhez kapcsolódó tanulási és marketingterv elkészítése; valamint 15 fő civil tevékenységben való integrációja, illetve a Helyi Akciócsoport területéről származó összes 7 és 11 év közötti gyermek IQ-jának tesztelése. Mindezen tevékenységek célja a társadalmi befogadás előmozdítása, valamint a sérülékeny közösségekből származó személyek fejlődésének és készségeik elsajátításának elősegítése, melyek megkönnyítik a munkaerőpiacra való belépést. A projekt emellett a diákokat is megszólítja, mivel célja a vidék legtehetségesebb tanulóinak azonosítása, és ezeknek a gyerekeknek megfelelő oktatás biztosítása. Ezen túlmenően a kiszolgáltatott közösségek (különösen a végzettséggel nem rendelkezők, okmányaik beszerzésével (lakásügyi papírok, személyi igazolványok) szociális segélyben részesülnek, és megkapják a problémáik megoldásához szükséges segítséget.

TANULSÁGOK

Nagy nehézség a roma lakosság diszkriminációja a területen, ezért a projekt keretében más érdekelt feleknek figyelemfelkeltő kampányokat bonyolítottak le a nehézségekkel küzdő kisebbségiek társadalmi integrációjával kapcsolatban. Oktatással és szemléletformálással az egészséges életmódot népszerűsítik és szociális támogatást nyújtanak, így hozzájárulnak a vidéken élő hátrányos helyzetű lakosok támogatásához, így növelve a partnerségbe és a hatóságokba vetett bizalmat.

A jelenlegi romániai súlyos járványhelyzet következtében sok személyes találkozás az online felületre szorult, és megbetegedések miatt gyakran csökkent a tanulók létszáma. Az akciócsoport munkatársai ahol tudtak, alkalmazkodtak és rugalmasan kezelték a helyzetet.

Összességében a társadalmi felzárkózásról szóló projektek kiegészítik egymást, és lépésről lépésre próbálnak hozzájárulni egy fenntarthatóbb, képzetesebb társadalomhoz a területen. Biztosítják a jövőt azoknak, akiknek ehhez pluszforrásokra van szükségük. A szervezet tisztában van azokkal az akadályokkal, melyekkel a területen élők szembeesülnek; ezért igyekeznek egy jól felépített társadalmi befogadási tervet megvalósítani, konkrét akciókkal és jól képzett szakértőkkel.

A VIDÉK ÉL, ÉS ÉLNI AKAR

A VIDÉKI KÖZÖSSÉGEK SZERTE AZ ORSZÁGBAN KERESIK A MÓDJÁT ANNAK, HOGYAN ERŐSÍTSÉK MEG KÖZÖSSÉGEIKET, „GAZDASÁGUKAT, HOGY JOBB ÉLETMINŐSÉGET BIZTOSÍTSANAK, A HELYI JAVAKRA ÉPÍTVE.

AZ ELMÚLT évtizedekben számos hatás érvényesült a vidéki Magyarországon, mely átalakította ezen területek társadalmi és gazdasági szerkezetét. Idővel minden közösség olyan változásokon megy keresztül, melyek hatással vannak a helyi iparágakra, a technológiákra és a földhasználati szokásokra, hozzájárulva helyi gazdaságuk új alapjainak kialakításához. Ma már jól látható, hogy a gazdaságilag rugalmas vidéki szereplők alkalmazkodnak a változó körülményekhez, és a vidékfejlesztési támogatások segítségével modernizálják gazdaságuk működését.

A fejlesztési stratégiák segítik a helyi közösségeket növekedési és fejlődési céljaik elérésében, miközben megőrzik vidéki jellegüket. A technológiai fejlődés pedig lehetővé teszi a vidéki vállalkozások számára, hogy országszerte, sőt a világ minden tájáról elérjék az ügyfeleket anélkül, hogy fel kellene áldozniuk emiatt vidéki életmódjukat. A lehetőségek kiaknázásával a vidéki közösségek valójában újra életre kelő, kreatív vállalkozói központokká válhatnak. Ezek a közösségek számos előnyt kínálhatnak, beleértve az alacsonyabb költségeket, a zsúfoltság hiányát, a szorosabb együttműködések és a lassabb élettempót.

A vidéki sikertörténetek a vállalkozók és a helyi közösségek vezetőinek jelentős vízióját és kemény munkáját tükrözik. Olyan, a vidéki térségek problémáira és gyengeségeire új válaszokat adó intézkedéseket; melyek új terméket, eljárást, szervezeti formákat vagy új piacot hoznak létre, és hozzájárulnak a nemzetgazdasági növekedéshez. Az ország minden megyéjében nagyszerű ötletek és kezdeményezések születnek a vidéki közösségek növekedésének

elősegítésére. Olyan sikertörténetek ezek, melyek erőforrásként, útmutatóként szolgálhatnak az innovatív és kreatív helyi fejlesztési stratégiákkal küzdő közösségek számára. A mezőgazdasági foglalkoztatás csökkenésének, a gazdálkodás átalakulásának korszakában ezek a példák rávilágítanak a vidéki területek előtt álló fontos és sokrétű kihívásokra, és ugyanakkor a bennük rejlő kihasználatlan lehetőségekre. A korábbi jóslatokkal ellentétben fenntartható, életképes kezdeményezések születnek, és sokan újra felfedezik a vidéki lét szépségeit. A vidék él, és élni akar.

BÉKÉS MEGYE – „MAGYARORSZÁG LEGSZEBB BIRTOKA” – MAGLÓCZKI KERT

Maglóczi József öt éve kezdett gyümölcsstermesztéssel foglalkozni „mellékállásban” a Békés megyei Pusztaföldváron. A gyümölcssteleptést málnával kezdte, pár ezer tővet telepítve. Az ötlet sikerességét mi sem igazolja jobban, minthogy rövid időn belül már a Maczi Málnával meg is tudtak jelenni a piacon. Beleszeretve a dologba, hamar 2,5 hektáros sárgabarak- és közel fél hektáros birsültetvény követte a málnát. Termékeiket frissen, szedést követően házhoz szállítva értékesítik. Maglóczi József felesége, Alíz pedig két éve szörpök, natúrlevek és lekvárok készítésébe is belevágott, amihez kizárólag saját gazdaságukban szedett gyümölcsöt és tartósítószer-mentes, magas minőségű hozzávalókat használ fel. ►

BÁCS-KISKUN MEGYE – Öko futópályát alakítottak ki Kerekegyházán

Négyszáz méter hosszú, másfél méter széles természetes burkolatú futópálya szolgálja 2021-től a sportolni vágyók igényeit Kerekegyházán. Az Öko futópálya létesítésére két éve nyújtott be pályázatot Kerekegyháza önkormányzata a LEADER Egészségügyi, kulturális, sport- és szabadidős szolgáltatások fejlesztése, társadalmi nevelés tárgyú felhívásra, mely pozitív elbírálásban részesült.

A praktikusság és a legjobb kihasználtság kedvéért az önkormányzat a megújult területen kerékpártárolót, három padot és három hulladékgyűjtőt helyezett el. A biztonságosabb használat érdekében néhány lámpatest is kiépítésre kerül a futópálya környezetében. A létesítmény ingyenesen igénybe vehető, a közösségi tér használatával a település lakosai színvonalas és biztonságos körülmények között tudják eltölteni szabadidejüket. A fejlesztés természetközeli, természetazonos anyagokból valósult meg, a tájba illő kialakítással, így a város lakói egy igényes, jó minőségű, környezetbarát pályán, szép környezetben futhatnak.

BARANYA MEGYE – Új piacot adtak át Vajszlón

Elkészült az Ormánság legújabb piaca, mely Vajszlón kapott helyet. A vajszlói napok keretében, 2021 szeptemberében adták át a megújult épületet a helyi termelőknek. A projekt keretében kialakítottak egy részben zárt, részben nyitott burkolt piacteret, ehhez kapcsolódóan kiépült minden szükséges infrastruktúra. Megoldották a piac körül a gépjárművek és kerékpárok parkolását, és megtörtént a szükséges környezetrendezés (gyepesítés, fásítás). Az árusított termékek jellege alapján a vajszlói piac termelői piacként fog működni, mert a piac pozicionálásával céljuk, hogy a piacon friss, helyben termelt árukat közvetlenül a termelőktől vásárolhassák a helybeliek. Fogyasztói oldalról a fő célcsoportba a Vajszlón és annak környezetében élők tartoznak, akiknek fontos, hogy helyben jussanak hozzá az élelmiszerekhez, bizalommal legyenek a termékek iránt, ismerjék a termék előállítását. A fejlesztés eredményeként az áruk közvetlenül jutnak el a fogyasztókhoz, ez a rövid láncolatú értékesítés is a környezetvédelmet szolgálja, ami egyre több tudatos állampolgár számára fontos. A környezeti fenntarthatóságot szem előtt tartva, a beruházás keretében napelemes rendszer került kiépítésre, ►

kerékpártároló létesült, és megteremtették a szelektív hulladékgyűjtés lehetőségét. Az épületek, fedett-nyitott terek, sétányok, burkolt felületek világítását korszerű, energia-takarékos LED világítótestek biztosítják, a fűtött terekben energiatakarékos fűtőkészülékeket helyeztek el. A piac a Terület- és Településfejlesztési Operatív Program keretén belül 180 milliós támogatási forrásból valósult meg.

GYŐR-MOSON-SOPRON MEGYE – Digitalizáció egy kisvállalkozásban

Borsodi Sándor vállalkozása Győr-Moson-Sopron megyében, a Rábaköz térségében egy kis településen, Szár-földön működik. A cég fő tevékenysége a fémforgácsozás, alkatrészgyártás. A megrendelt kész munkadarabokat igény szerint felületkezelve, hőkezelve, gravírozva szállítják le. Sándor a Rábaköz Vidékfejlesztési Egyesület által meghirdetett Mikro-vállalkozások fejlesztése című LEADER-felhívásra benyújtott pályázatában modern, számítógép vezérelte fémmeg-

munkáló berendezés beszerzését tűzte ki célul. Mivel a vállalkozás eddig hagyományos, mechanikus vezérlésű fémmegmunkáló gépekkel dolgozott, ez a nagyobb mennyiségű termelésnek határt szabott, illetve nagyon sok időt kellett fordítani az egyedi gyártású elemek elkészítésére. Az EMVA-forrásból elnyert új berendezés beszerzésével a termelés intenzitása nőtt, valamint az egyedi előállításra fordított idő is csökkent. A piaci pozíciókat tekintve, ezen előnyök kihasználásával a vállalkozás megrendeléseinek száma folyamatosan növekszik.

HEVES MEGYE – Poroszlói rétes télen-nyáron

Erdélyi mintára felújított és kialakított Rétesházban várja a Tisza-tóra és Poroszlóra látogatókat, átutazókat Krusperné Bádonyi Tímea, aki férjével együtt nyitotta meg a sütödét. Álmuk megvalósításában LEADER pályázati támogatás is segítette őket. Az Európa legnagyobb édesvízi akváriumával bíró Tisza-tavi Ökocentrumtól alig pár méterre húszféle rétes, réteskülönlegességek ►

Lényeges számukra a tudatos ételkészítés és -fogyasztás. Hitvallásuknak érzik ezt, hiszen Pusztaföldváron, a 40 aranykoronás földeken minden adott ahhoz, hogy ízekben gazdag, vegyszerekben szegény termékeket tudjanak készíteni. Ragaszkodásukat a minőséghez hamar siker koronázta, megkapták a Kézműves Kiválóságok díját.

A feldolgozókapacitásukat is folyamatosan fejlesztik, idén sikerült elnyerniük egy pályázatot, melynek segítségével mind a feldolgozásban, mind a talajmegmunkálásban szükséges gépeket be tudták szerezni. Elkészült a feldolgozóműhelyük, vásárlóterük is, ahova szívesen várják a minőségi élelmiszerek iránt elkötelezetteket. József és Alíz régóta szerették volna versenyen megmérettetni magukat és a szörpjeiket, melyeket 2 éve készítenek. A 2021-es évben adódott erre alkalom Szobon, az Agrotrend Csoport által megrendezett szörpversenyen, ahol a málnaszörpjük nyerte el leginkább a zsűri tetszését. Majd a sikeren felbuzdulva, beneveztek a Magyarország Legszebb Birtoka versenyre is. A kiváló szakemberekből álló zsűri látogatása önmagában is nagy megtiszteltetés volt, aztán ezt követte a hír, hogy kategóriagyőztesként a Maglóczki Kert lett Magyarország Legszebb Birtoka gyümölcsstermesztő kategóriában. József családjával együtt sokat dolgozik azon, hogy megvalósíthassa céljait, kemény munka a kertészet, de számára örömet okoz. Reméli, hogy eljön az életének az a szakasza is, amikor megtörténhet a generációváltás és gyermekeinek olyan értéket, tudást tud átadni, mellyel munkát, megélhetést tudnak biztosítani kis családjuknak és az azt követő generációnak.

BORSOD-ABAÚJ-ZEMPLÉN MEGYE – HELYI TERMÉKEK ÉS INNOVÁCIÓ

A Borsod-Torna-Gömör Egyesület LEADER Helyi Akciócsoportként segítséget nyújt a közösségi kezdeményezések megvalósításában, a vidéki gazdasági fejlődése érdekében. Az akciócsoport működési területe a Bódva és a Sajó folyók völgyére, az Aggteleki-karsztra, a Borsodi-dombságra, a Rudabányai-hegységre, valamint a Cserehátra terjed ki. Az egyesület tevékenységével aktívan hozzájárul a vidéki élet élhetőbbé tételéhez, a megszerzett tudás és jó gyakorlat helyi szinten történő alkalmazásához.

Ezen célok érvényesítése érdekében, az egyesület sikeres pályázatot nyújtott be a LEADER Helyi termékek és innovatív kezdeményezések bevezető marketingje célterületre, a *Helyi termékek, szolgáltatások elismertségének erősítése a Borsod-Torna-Gömör Akciócsoport területén* című pályázat megvalósítására. A pályázat keretében az akciócsoport három településszövetséggel együttműködve (Csereháti Településszövetség, Galyasági Településszövetség és Szuhavölgyi Bányászlatka Települések Szövetsége) megtartott szakmai fórumokon és helyi termék napokon dolgozta ki a térségi arculatot és védjegyet, melynek eredményeit az Arculati Kézikönyv mutatja be. Kialakításra került egy honlap (helyitermek.btge.hu), mely a szakmai rendezvényeken feltárt értéktárat hivatott bemutatni az érdeklődőknek. Erre azért is volt szükség, mivel korábban a térségre jellemző helyi termékek jelentős része nem is került piacra, cserekereskedelemben jutott el a fogyasztóhoz. Akik értékesítettek, azok igyekeztek valamilyen felvásárlónak továbbadni a terméket. A felmért közel 120 termelőnek alig 1/6-a értékesíti termékét kistermelőként vagy kézművesként háznál, termelői piacokon és vásárokon. A lehetséges értékesítési csatornák és formák közül az internetes kereskedelem, a helyi bolt, a kiszállítás gyakorlatilag kiaknázatlan. A termékek előállításában, megjelenésében egy-egy térségi gyakorlat sem összességében, sem térségrészenként nem létezett. Ezen a helyzeten

próbált változtatni az egyesület a helyi termékeket reprezentáló kiadványok, molinók, szórólapok megjelentetésével, a helyi védjegyrendszer megismertetésével, népszerűsítésével.

CSONGRÁD-CSANÁD MEGYE – TEKERJ, ALFÖLD!

A Tekerj, Alföld projekt LEADER fejlesztési forrásból valósult meg, lehetőséget biztosítva 18 település számára a kerékpáros-infrastruktúra fejlesztésére, a természetbe vágyóknak pedig a Tisza és Maros folyók vidékén található természeti értékek két keréken történő felfedezésére. A kezdeményezőknek közvetett céljuk volt, hogy megragadják a kínálózó lehetőséget, hogy minél több embernek bemutathassák Csongrád-Csanád megye Tisza és Maros folyók közötti, sok esetben még szinte érintetlen természeti értékeit, látnivalóit, és rávegyék a fiatalabb, családos és idősebb korosztályokat is arra, hogy a természetben mozogva, aktív módon kapcsolódjanak ki. A nagyszámú érintett település bevonásával előkészített projekt jelentős térségi hatással és támogatottsággal bír, így megvalósítása révén komplex kerékpáros turisztikai fejlesztés valósulhatott meg Csongrád-Csanád megye keleti részén. A pályázat során 18 darab kerékpáros-pihenőhelyet is létesítettek. A pihenőhelyeken információs táblákat helyeztek ki, így megvalósult a kerékpáros útirányjelző tábla rendszer fejlesztése is. A pihenőknél lehetőség van a kerékpárok biztonságos elhelyezésére is, azaz fejlesztésre került a kerékpáros-parkolás infrastruktúrája. Mindezekhez egy applikáció is kapcsolódik, mely egy turisztikai térképet tartalmaz a Tisza-Maros értékei kerékpáros-túraútvonalhoz.

FEJÉR MEGYE – ÖKOTURISZTIKAI FEJLESZTÉS PÁZMÁNDON

Szarka Piroska őstermelő és családja a pázmándi Gergely tanyán és az azt körülvevő erdőben zöldszemléletű, minőségi innovatív turisztikai szolgáltatások, például erdei szálláshely és ezt kiegészítő ►

(pl. zserbórétes, máglyarakás rétes), betyárbatyu is készül, saját vagy termelői alapanyagokból, természetesen adalékanyagmentesen. A Rétesházban emellett készülnek saját készítésű lekvárok, szörpök is. A rétes ötlete a férjtől, Károlytól származik, hiszen imádja a rétest. A hajtogatott és húzott, hagyományos rétesek tésztája kézzel és házi sült zsírral készül.

A Rétesházba belépve olyan, mintha egy álomba lépnénk be. És ez tényleg egy álom, Timi és Karesz álma.

A berendezési tárgyakról kezdve az illatokig, ízekig olyan, mintha gyermekkorunkat álmodnánk újra, és a nagymamánk udvarán ennénk a friss, ropogós, házi túrós, mákos, almás, meggyes, szilvás rétest.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYE – Mesterségek fája

A Vértestolna település központjában álló „Mesterségek fája” gyönyörű népművészeti emlék, a falu büszkesége. Felújítása szükségessé vált, mert az eredeti faanyag az évek során nagyon megkopott és egyes részek cseréje elengedhetetlen lett. Több napot vett igénybe az eredeti farészek kiemelése, szétszerelése, a használhatatlan tartóelemek kicserélése, festése, majd a fa vázának visszaállítását az eredeti helyére, majd a táblák rászerezése. A település

erre a célra 3355 euró támogatást kapott a VP6-19.2.1.-94-1-17 számú program keretében. Ma a fa a település központjának ékessége, nagyon sokan megcsodálják, és a sok turista viszi vele jó hírét Vértestolnának.

NÓGRÁD MEGYE – Jobbágyiban megnyitották a tájházat

A Nógrád megyei Jobbágyi központjában áll egy, valamikor az 1800-as években épült vályogház, amely minden porcikájában őrzi a régi idők hangulatát. Ebbe álmódta bele a település önkormányzata a község tájházatát. Az önkormányzat a saját költségvetéséből vásárolta meg az épületet, a felújítást is önerőből és a közfoglalkoztatási program segítségével valósították meg.

Az épület régi, háromszaltu palóc lakóház. A tornácra a konyhába lépünk. Az épület díszje – csakúgy, mint egykor a palóc falvakban mindenütt – a tisztaszoba. Magasra bevetett ágy, a 19–20. század fordulójáról származó szekrények, székek és asztal, a falakon szentképek, feszületek, pár apró használati tárgy. Négy személy a nagyszülei hagyatékából származó bútorokat ajánlott fel, régi használati tárgyakat és más segítséget további 31 jobbágyi lakos adott ▶

komfortfokozó szolgáltatások (erdei vendégasztal, wellness, természet-terápia, speciális programok stb.) feltételeinek megteremtéséhez a szolgáltatások indításához szükséges eszközök beszerzésére pályázott a LEADER-program keretében.

Az elnyert pályázati forrás segítségével a cél a „több lábon állás” megteremtése volt, hogy az egymást kiegészítő tevékenységekből származó bevételekkel az őszi-téli „holt” időszakon sikerüljön átlendülni, évszakonként eltérő célcsoportok igényeit kielégítve.

A fejlesztés keretében elsőként beszerzett befőző- és szárítóautomaták a gyorsabb és minőségi feldolgozásban nyújtanak óriási segítséget, hiszen használatukkal nemcsak a megszokott szörpöket, lekvárokat, hanem zöldség- és gyümölcscsipszet, tea-alapanyagokat is elő tudnak állítani. Hiszen, ha megfelelően tartósítani tudják az általuk megtermelt zöldségeket, gyümölcsöket, gyógynövényeket, akkor nemcsak idényjelleggel, hanem egész évben fel tudják azokat alapanyagként használni.

A fejlesztés második lépéseként a szállásadó részlegen befejezték a dupla fürdő és illemhely kialakítását, valamint elkészült a távlovások számára a lovaspihenőpont is. Valamint a turisztikai vonzerő növelésére, a projekt segítségével beruháztak egy mobil csillagvizsgáló eszközre, ami a Velencei-tó környékén egyedülálló, különleges programlehetőséget biztosít az éjszakai égboltra kíváncsi érdeklődőknek.

Ezt követően a támogatás első részének visszaforgatásából folytatták a megvalósítást: Fiatal, kezdő,

de munkájukra igényes környékbeli asztalosok bevonásával elkészültek az ide tervezett bútorok és megvásárolták a még szükséges hálósobai textileket. A szállásrészleg és vendégasztal kialakításával egy új turisztikai szolgáltatóhely jött létre, mely a falusi turizmushoz, ökoturizmushoz kapcsolódik.

HAJDÚ-BIHAR MEGYE – „GÖRKUTYA” PROJEKT

2013-ban 27 fiatal írásban kereste meg az önkormányzatot a javaslatával, hogy Derecskén kerüljön létesítésre egy gördeszkapálya. Derecske Város Önkormányzata sikeresen pályázott a Dél-Nyírség, Erdőpuszták LEADER Egyesület által meghirdetett Községi terek és kapcsolódó szolgáltatások című pályázati felhívásra, így az eredeti, lakossági kezdeményezésben javasolt műszaki tartalommal sikerült megvalósítani a „Görkutya” projektet. A pályázat keretében két új közösségi teret tudtak kialakítani.

A Sárospályai Sportpálya területén, a szabadtéri kondipark mellett 275 m² területű, 5 db speciális pályaelemet tartalmazó gördeszkapálya került megépítésre. A gördeszkapálya elemei kialakításuknak köszönhetően a rollereseknek, görkorcsolyásoknak és a kerékpárosoknak is kiváló lehetőséget biztosítanak, hogy különböző nehézségi szintű gyakorlatokat próbáljanak ki. Biztosítja, hogy a közúti közlekedéstől elkülönülten, biztonságos módon, mások veszélyeztetése nélkül sportolhassanak a fiatalok.

A derecskei lőtér közelében 1000 m² területen kutyafuttatót került kialakításra, melyen 9 db, kutyák számára kialakított akadály került elhelyezésre. A kutyafuttató szabadon használható, heti egy alkalommal szervezett, ingyenes képzés folyik. A projekt műszaki tartalmának kidolgozásában dr. Péterffy Albert nyugalmazott rendőr alezredes, kutyakiképző működött közre. A kialakított pálya egyaránt alkalmas kis, közepes és nagy testű hobbikutyák képzésére ugyanúgy, mint őrző-védő, vagy rendőrkutyák képzésére.

Mindkét projekt tekintetében már meglévő, önszerveződő civil közösségek munkájának, közösségi tevékenységük infrastrukturális hátterének megteremtése volt a cél. Ezzel a projekttel szeretnének hozzájárulni a lakosság sportolási, rekreációs tevékenységének eredményesebbé válásához.

JÁSZ-NAGYKUN-SZOLNOK MEGYE – BEMUTATKOZIK A STRUCCFÉSZEK

Balog Donát és családja 2014-ben kezdtek bele a struccfarm létrehozásába a Jászság fővárosában, Jászberény külterületén. Családjuk nemzedékek óta foglalkozik mezőgazdasággal, saját gazdaságuk beindításakor mindenképpen állattartással szettek volna foglalkozni, végül az afrikai futómádár mellett döntöttek.

2015-ben 8 db struccot vásároltak, mára jelenleg 63 tenyészállatuk van és azok szaporulatai, így az ország egyik legnagyobb állományával rendelkeznek példaeértékű gazdaságukban. Balog Donát később sikeresen megpályázta a fiatal mezőgazdasági termelők részére nyújtott vidékfejlesztési pályázatot, ▶

a tájház megvalósításához. A csizmadiaműhely berendezéseit is a tájháznak adták az örökösök, de van itt szövőszék is, melyen nem is olyan régen még dolgoztak. Hosszú távon szeretnének a tájháznak közösségi funkciót is adni, rendezvények helyszínévé tenni a területet. Ehhez egy kerti kiült vagy akár közösségi kemence megépítését is elképzelhetőnek tartják.

TOLNA MEGYE – A szakadati művelődési ház és községháza felújítása

Ünnepélyesen átadták Szakadaton 2021. október 13-án azokat a felújításokat, melyeket a járványhelyzetre való tekintettel nem tudtak felavatni a tavalyi évben. A művelődési ház a falu elsődleges közösségi tere, itt zajlanak a település többgenerációs kulturális és civil programjai. Az épület nem volt mindig jó állapotban, természetesen szeretnék volna megóvni, felújítani, ezért pályáztak. A nyertes pályázat eredményeként a művelődési ház a LEADER-programban újult meg több, mint hárommillió forint támogatással. A községházát szintén pályázati támogatással újították fel, közel harmincmillió forintot nyertek a hivatali épület külső és belső megújítására. Megtörtént a tetőhéjazat cseréje, a tetőszerkezet javítása, és egyéb külső-belső felújítások. A beruházások vonzóvá teszik Szakadátot nemcsak az idegenforgalom, hanem a letelepedni vágyók szempontjából is.

melynek keretén belül további tenyészállatokat, egy hűtőkocsit és bálabontót is sikerült beszerezni, ezzel is tovább növelve a gazdaság értékeit. A tenyészállatok tartása kifutókban történik, ahol két tyúk és egy kakas van, így jól figyelemmel kísérhető az állatok egészségi állapota. A tojások az összegyűjtést követően keltetőbe kerülnek, ezek száma éves viszonylatban kb. 1000 db. A csibék a keltetőből fokozatosan kerülnek ki a karámokba, gondosan odafigyelve a külső környezethez való alkalmazkodásukra. Az állomány közel felét értékesítik továbbtartásra, exportra, a másik felét pedig felnevelik, tenyészállatnak, illetve vágási célra. Gondozásuk természetközeli tartástechnológiával történik, nem használnak antibiotikumot, és igyekeznek elkerülni az állatgyógyászati készítményeket, illetve a lehető legkisebb ökológiai lábnyomot hagyni maguk után. Az állatok ellátása nagyrészt saját takarmányozásból történik.

A strucc húsából készült termékeik online is elérhetőek országosan a www.struccfeszek.hu honlapon.

A feldolgozott termékek, pástétomok, kolbászok, szalámik mind családi recept alapján, tartósítószer- és adalékanyag-mentesen készülnek. A feldolgozók kiválasztása során is nagyon odafigyelnek, hogy megmaradjon az egyedi, eredeti ízvilág.

Jövőbeni céljuk a keltetés és az élőállat-értékesítés növelése, egyfajta integratori szerepkört betöltve.

Mindemellett együttműködnek a Debreceni Egyetemmel és az Országos Struccenyésztők Egyesületével a struccok egyedi jelölését illetően, ezzel nemcsak a tenyészteket, de a húsból készült termékek visszakövethetőségét is biztosítva.

PEST MEGYE – FEDEZD FEL A TÁPIÓ NATÚRPARKOT!

A tápiószentmártoni székhelyű Tápió Turisztikai Egyesület a Tápió Közalapítvánnyal együttműködve, 3 vidékfejlesztési pályázatot nyújtott be a Hajt-A Csapat Egyesület helyi LEADER-felhívásaira. A pályázatok célja a Tápió Natúrpark láthatóvá tétele volt, a térségi marketing fejlesztése, a meglévő

turisztikai kínálat bemutatása és összefogása a natúrpark zászlaja alatt. A beszerzésekre az egyesület 1.049.183 Ft támogatást nyert a Vidékfejlesztési Program keretében az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból, melyet 15%-os önerővel kellett kiegészítenie.

A pályázat keretében a natúrpark működéséhez szükséges irodatechnikai és marketingeszközök beszerzése történt meg, melyek lehetővé teszik a térségi rendezvényeken való színvonalas megjelenést, segítik a térség turizmusának népszerűsítését. Beszerzésre került egy 3x3 méteres pavilonsátor, elkészült 2 db kihúzható álló poszter és egy nagy felületű reklámmolinó, valamint 1000 db dekoratív irattartó mappa, mely a Tápió Natúrpark látványait, tevékenységi köreit mutatja be. A marketingeszközök mellett beszerzésre került néhány irodatechnikai eszköz is, melyek szükségesek voltak a további kiadványok készítéséhez és költséghatékonyabbá tették a turisztikai programok, események reklámozását. Így az egyesület beszerzett egy multifunkcionális színes nyomtatót, egy digitális fényképezőgépet, egy notebookot és egy A3-as laminálót, mellyel tartós és esőálló plakátok készíthetőek kültéri rendezvényekre. A Tápió Natúrpark sátrával és kiadványaival találkozhat a nagyközönség a térségi rendezvényein, valamint az egyesület és a közalapítvány saját programjain.

SOMOGY MEGYE – RÓZSASZIGET, A RÓZSAVÍZ FORRÁSA

Háromezer tő rózsavirágai illatoznak a Bunevác házaspár szentgáloskéri kertjében. Öt éve telepítették az ültetvényt, melyet nem permeteznek, hanem bioművelést folytatnak. Három éve kezdtek el a virágokból rózsavíz, teát, szörpöt, lekvárt és kompót készíteni. A családi vállalkozásban mindenki aktívan kiveszi a részét a munkából. A kertészmérnök végzettségű férj leginkább a növényápolást végzi, a feleség pedig a szüret mellett a termékeket állítja elő.

A család vásárolt egy lepárló készüléket, ebben készül el 4–5 óra alatt a rózsavíz, amit közismert hidratáló hatása mellett étkezési célra is ajánlanak, de égésre, csípésre is hatásos. A rózsából készült szörp, lekvár, tea és a kompót jó hatással van az emésztésre, erős antibakteriális és gyulladáscsökkentő hatása van, és női problémákra is javasolt. Termékeiket a közösségi oldalon és a környékbeli kézművesvásárokon mutatják be. Új termékük a rózsacukor, a szirmot cukorral keverik össze, amit a cukrászok színes díszítőanyagként használnak. A vállalkozás következő terve, hogy alkossanak egy rózsás szakácskönyvet, mely a fogadóitól a desszertig a szirmokból készülne. A Rózsasziget termékei a Termelői Kosár portálon keresztül is megvásárolhatók.

**SZABOLCS-SZATMÁR-BEREG MEGYE –
VADÁSZTURISZTIKAI BERUHÁZÁS BUJON**

10 évvel ezelőtt a Vinnai családnak köszönhetően kezdődött meg a vadászati turizmus elindítása a Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Buj községben. A szabolcsi kistelepülés külterületén megvalósult turisztikai beruházás nemcsak a megye, hanem a régió vadászturizmusát is erősíti.

A kft.-t 2009-ben Vinnai Attila hivatásos vadász, vadgazdamérnök alapította, azzal a céllal, hogy a térség turisztikai vonzerejét növelje, és a vadászati kultúrát megismertesse minél szélesebb körben a hazai és a külföldi vendégvadászokkal, természetjárókkal.

A társaság vadászterülete apróvadás jellegű nyírségi táj, ahol őzbakra, őzsuta-gidára lehet vadászni. 12% erdőszűléssel mezővédő erdősavok tarkítják a szántó, rét, legelő területeket. A saját nevelésből származó tőkésréce- és fácánvadásztaik is erre a célra kialakított környezetben törtenek. Hivatásos vadászok segítik a vadászatok szakszerű, igényes lebonyolítását, kutyás vadászdókkal, terítéknél kúrtszóval tisztelegve. 8–15 fős csoportokban történik a vadásztatás.

Mindezt tíz évvel ezelőtt álmodta meg Vinnai Attila mezőgazdasági gazdálkodó. Folyamatosan, lépésről lépésre haladtak előre és érte el családjával a jelenlegi, már két, egymásra épülő beruházásból álló állapotot.

A vadászterület közepén családi üzemeltetésű saját vadászházukban fogadják a vendégeiket, szállást, étkezést és kellemes felüdülést biztosítva. A vadászatot élményvadászattal, gasztroturával, wellnesszel kiegészítve, igazi rekreációs élményt akartak nyújtani vendégeiknek. Ezt szolgálják az elmúlt tíz év tematikus fejlesztései, melyek a Vidékfejlesztési Program támogatásával valósultak meg. 2017-ben első ütemben a Vidékfejlesztési Program keretében megépült a mai kor igényeinek megfelelő elegáns vadászház, mely már lehetőséget tudott biztosítani több napra is az idelátogató vendégeiknek. 2020. augusztus 6-án pedig átadásra került a fejlesztés második ütemeként megvalósított

vadászvendégház. Az épület tetejére korszerű napelemeket szereltek, egy biológiai szennyvíztisztító segítségével pedig a megtisztított szennyvizet mezőgazdasági öntözésben tudják hasznosítani a beruházás helyszínén lévő alma- és meggyfákból álló ültetvényben.

2020 augusztusától folyamatosan telt házzal üzemel a vadászház, mely az elmúlt nyáron már az óvodás és kisiskolás korosztályt is megszólította környezeti szemléletformáló programjával. Idén is meghirdették a Szedd magad! almaszüretet a birtokon.

A fejlesztésekkel a következő években is találkozunk majd, hiszen hamarosan megépül a tanyát a településsel összekötő aszfaltozott út is, felváltva a jelenlegi 3 km-es földutat. Valamint a helyi termékek piacra jutásának is nagyobb hangsúlyt kívánnak szentelni, amellyel majd a helyben tenyésztett vadszárnyasok vákuumcsomagolt értékesítésének kívánnak teret adni.

**VAS MEGYE – KÜLTÉRI KÖZÖSSÉGI TÉRREL
GAZDAGODOTT ORBÁNYOSFA KÖZSÉG**

A Vidékfejlesztési Program keretében a Közép-Zala Gyöngyszemei Vidékfejlesztési Egyesület működési területére hirdetett, „Élhetőbb települések” című felhívással élve, Orbányosfa Önkormányzata még 2018 március végén nyújtotta be támogatási kérelmét.

A fejlesztési elképzelést a bírálók támogatásra alkalmasnak minősítették, a tervezett rendezvényter megvalósításához 5.450.128 Ft összegű vissza nem térítendő támogatásra lett jogosult a település, 95%-os támogatási intenzitással. A beruházás teljes költsége, az időközben megvalósult plusz térkövezéssel együtt 9.409.430 Ft lett. A sikeres pályázatnak köszönhetően közel 90 m² alapterületű, lábakon álló fedett közösségi tér létesült az önkormányzat udvarán, melynek műszaki átadását már tavaly decemberben megtartották. Az épület közösségi célok megvalósítására készült, községi kulturális és egyéb rendezvények lebonyolítását, gyerekeknek és felnőtteknek szóló kézműves-foglalkozásokat, helyi termelői vásárok

megtartását tervezi az önkormányzat, de mindenki számára igénybe vehető, családi események esetén is ingyen használható. A későbbiekben szeretnének építeni mellé egy kemencét is, még szélesebb körben kihasználva Orbányosfa új közösségi objektumát.

VESZPRÉM MEGYE – BARÁTOKTÓL BARÁTOKNAK: TAGYON BIRTOK

A Balaton-felvidéket szokás a magyar Toszkánának vagy Provence-nak hívni. Mi hívjuk inkább Toszkánát, ill. Provence-t az olasz, ill. francia Balaton-felvidéknek. A Tagyon birtok ebben (is) megerősíti az odalátogatót. A Nivegy-völgyben, a Hegyestű lábánál található gazdaság része a Balaton-felvidéki Nemzeti Parknak. Kartaly Attila számára fontos a táj- és környezeti értékek megőrzése: a birtokon elhelyezkedő lakóház a Balaton-felvidékre jellemző stílusban került felújításra. A terület összesen 1,3 ha, mely 60 gyümölcsfát és 1250 tőke új telepítésű szőlőt foglal magába. Saját gondozású 600 m²-es konyhakertben, több mint 30 különféle zöldség- és fűszernövény biztosítja a friss alapanyagot. Az itt termesztett zöldségekből, gyümölcsökből, falusi vendégasztallal, házi készítésű ételekkel várják az érdeklődőket, előre egyeztetett időpontban vagy nyílt birtoknapjaikon. A gasztronómiai élményeken kívül ezen a gyönyörű környéken rendszeresen szerveznek kirándulást, biciklitúrázást, vitorlázást. A Tagyon birtok egész évben folyamatos programjaival járul hozzá a település és a térség életének felpezsdítéséhez. Ajánlja a turistáknak a település és a térség szolgáltatóit, vendéglőit, programjait, valamint a potenciális szabadidős tevékenységeket. Előtérbe helyezi az alternatív közlekedési módok alkalmazását: partnerségei révén tud ajánlani lovas-, kerékpáros-útvonalakat.

A zöldség- és gyümölcsstermesztés bio módon, vegyszerek felhasználása nélkül történik. Attila teljes mértékben tartósítószer-mentes termékeket kínál, minden munkafolyamatot saját maga felügyel. A szolgáltatásukhoz tartozó falusi vendégasztal

keretében csak saját készítésű és csak a környékből, helyből származó alapanyagokat használ fel.

**ZALA MEGYE – SZELLEMKASTÉLYBÓL
LETT KÖZÖSSÉGI TÉR ÉS TURISTASZÁLLÁS
SÖJTÖRÖN**

A szőlőhegyen avatták fel az önkormányzat sőjtöri hegyi vendégházát, mely a helyi embereket közösségi térként, a turistákat pedig szálláshelyként szolgálja.

Az idősebb sőjtöriek körében az 1980-as évek végétől az Ibituba igazi fogalom volt – a helyi köznyelv ezzel a névvel illette azt az épületet, amit dr. Keszei Gyula házi orvos álmodott meg az Öreghegyre. De a házat az elmúlt húsz évben szinte ki sem nyitották, a birtokon az enyészett volt az úr. Az önkormányzat 2018-ban kezdett foglalkozni a gondolattal, hogy kellene a faluban egy természetközeli közösségi színtér, mely hiánypótló módon szálláshelyként is működhetne. Megkeresték dr. Keszei Gyula örököseit, akik partnernek bizonyultak az elképzelés megvalósításában.

Első lépésként önkormányzati forrásból a vezetékes ivóvizet hozták fel ide, majd pályázati forrásokból az alsó szinten 50 fős közösségi teret alakítottak ki, felújították a cserépkályhát, és új konyha is épült. Ezt követően aszfaltos feljárt és 200 négyzetméteres térköves parkolót építettek, a házban pedig a korábbi két szobából négyet alakítottak ki, mindegyiket külön fürdőszobával, továbbá kicserélték a nyílászárók nagy részét is. A szobák bútorozását az önkormányzat saját forrásból oldotta meg.

A munkálatok egy része a Startmunka Mintaprogram keretében valósult meg, a Belügyminisztérium kétszer 4 millió forintos hozzájárulásával, emellett a LEADER-programból 11 millió forintot nyertek el a munkálatok befejezésére.

MAGYAR NEMZETI VIDÉKI HÁLÓZAT

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat (MNVH) a magyar vidék összekötő és megtartó hálóját, mely a hazánk legkisebb településein élő és gazdálkodó embereket is segíti az élet szinte minden területén. Támogatást nyújt a vidék élhetőbbé tételét szolgáló fejlesztési források elérésében és azok hatékony felhasználásában.

Az MNVH itthon és Európában egyaránt eredményesen védi és képviseli a vidéken élők érdekeit, a kormányzati, önkormányzati, civil és gazdálkodó szervezetek, valamint a szakmai szervezetek tevékenységének összehangolásával. Az MNVH szolgáltatásainak igénybevétele regisztráció alapján lehetséges. Bármely személy vagy szervezet jogosult regisztrálni.

A Hálózat elnöke Sáringner-Kenyeres Tamás, szakmai és adminisztratív háttérrel az Állandó Titkárság biztosítja,

mely a Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft. szervezetén belül működik. Az Állandó Titkárság látja el a Hálózat működését megalapozó feladatokat, biztosítja a kormányzati szervek, a vidéki gazdasági és civil szervezetek közötti erős, közvetlen kapcsolatrendszer kialakítását. Nemcsak hazai, hanem nemzetközi szinten is felel a kapcsolattartásért, aktívan részt vesz az Európai Vidékfejlesztési Hálózat (ENRD) és az Európai LEADER Szövetség (ELARD) munkájában, a hazai joggyakorlatokat népszerűsíti külföldön, valamint a külföldi joggyakorlatokat mutatja be a hazai vidékfejlesztők körének.

A Magyar Nemzeti Vidéki Hálózat területi felelős hálózatot működtet az ország minden megyéjében. A megyei területi felelősök az MNVH terepi szakemberei, akik együtt dolgoznak minden, az általuk képviselt megyében élő és tenni akaró települési, térségi, megyei szervezettel és szakemberrel. A munkájukat az Állandó Titkárság koordinálja, számukra szakmai segítséget és iránymutatást nyújtva. A területi felelősök maguk is kezdeményeznek különböző vidékfejlesztési projekteket, segítik az ott élő szakemberek egymásra találását, összefogását, az adott vidék szakmai és civil közösségeinek megerősödését.

ELÉRHETŐSÉGEINK:

MNVH ÁLLANDÓ TITKÁRSÁG: Herman Ottó Intézet Nonprofit Kft.
Iroda címe: 1223 Budapest, Park utca 2. **Telefonszám:** +36 1 362 8100
Honlap: www.mnvh.hu, **E-mail cím:** mnvh@hoi.hu

KAPOCS
 TERMELŐ ÉS
 VÁSÁRLÓ
 KÖZT

VAN MÉG MIT MONDANUNK:

LAPOZZON BELE
TOVÁBBI FOLYÓIRATAINKBA IS!

Archív lapszámok és előfizetési információk a www.agrarlapok.hu oldalon.

